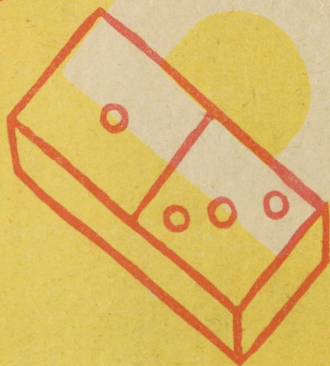
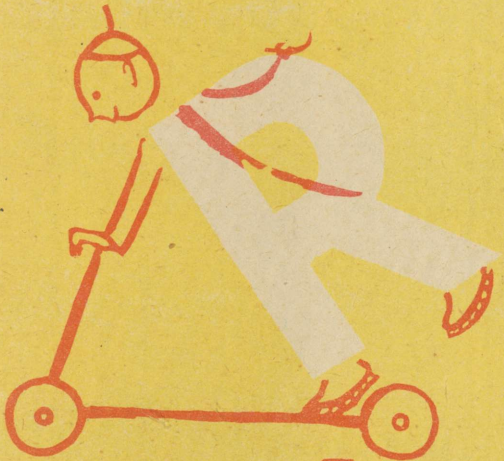

A B D

EELK OOLIE A L I S T E L E

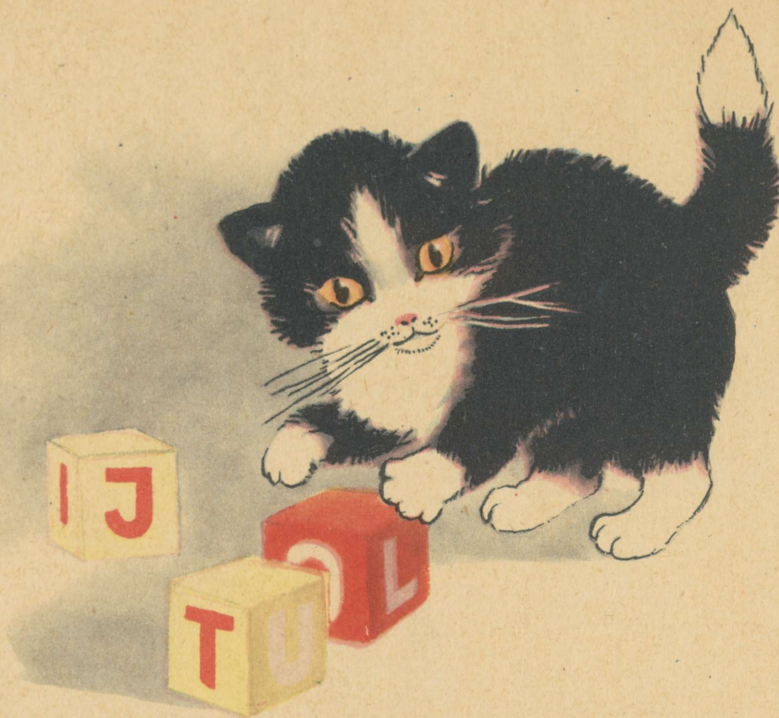

Arhens.

ARH

Terri, M.

B-1866

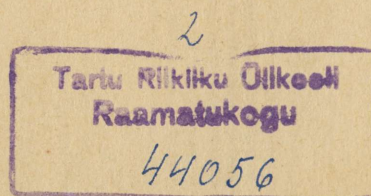

EELKOOLIEALISTELE

Eesti Riiklik Kirjastus
Tallinn 1958

Koostanud M. Terri

Kunstiliselt kujundanud
L. Härm ja H. Jõerüüt

ARHIIVKOGU

HEA PEIDUKOHT

Aino, Aadi, Malle ja Jaan mängisid õuel peitust. Jaan seisis näoga seinaga poole, luges: üks, kaks, kolm, neli, viis... Aadi kükitas kaevu taha maha, Aino peitis enese aia äärde põõsastesse. Mall aga ei teadnud nii ruttu, kuhu end peita. Ta tahtis otsida parema peidukoha, kui oli Jaanil ja Ainol. Siis märkas ta lakaredelit.

„Aa!“ ütles Mall endamisi. „Lähen lakka. Seal mind Aadi üles ei leia.“

Mall roniski lakka ja istus heintele. Läbi luugi nägi ta, kuidas Jaan all õuel teisi otsis. Jaan vaatas kõigepealt maja nurga taha, ei leidnud seal kedagi ja hakkas siis minema otse kaevu poole.

Mall naeris: „Nüüd on Aadi käes.“ Kuid Aadi lipsas ruttu teisele poole kaevu ja Jaan ei näinud teda.

Just siis aga hüppas must kana redelilt lakka ja hakkas tulema Malle poole.

„Ei tohi tulla,“ hoiatas Mall ja heitis kana poole heintel lamava oksakese.

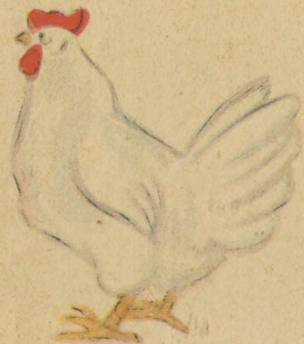
Kana ehmatas, tegi kõvasti: „Kaak, kaak, kaak!“ ja lendas õue tagasi.

„Ahaa!“ hüüdis Jaan. „Keegi on vist lakas.“ Ta tuli ruttu üles ja leidiski siit Malle.

Ülesanded lapsele:

1. Jutusta, mis sa siin pildil näed!
2. Mis Mall ütles, kui ta lakka ronis?
3. Ütleme aeglaselt sõnu „Aadi“, „Aino“, „Laine“.
Kordame veel kord ja kuulame, kas neis nimedes kuulub a-d?

Kuu paistab, tähed säramas,
öö katab ilma, maad;
kukk õrrel juba tukkumas
ja kanad magavad.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Eest kui ora, keskelt kui kera, tagant lai kui labidas?
2. Kas sõnas „kana“ ka a-d kuuled?

TUULELAPSED

Tuuleisa lubas lapsed luusima. Need tormasidki välja. Nad hullasid kõikjal ja huikasisid: „Uuu!“

Põllul puges putukas hirmuga kõrre taha, hiir ruttu urgu, konn kähku kivi alla. Kuid tuulelapsed tungisid neile sinna järele. Nad pildusid liivaga ja huilgasid valjusti: „Uu-uu!“

Siis möllasid tuulelapsed metsas ja painutasid puid. Nad puistasid okstelt kulli pesa maha ja sakutasid rebast tema koopas. Nad undasid hundil padrikus kõrvad lukku: „Uu-uu-uu!“

Lõpuks jõudsid tuulelapsed elumaja juurde. Küll lõgistasid nad akent ja lõnksutasid ust. Küll kangutasid katust ja karjusid: „Uu-uu-uu-uu!“ Aga asjata.

Kodus küsisid tuulelapsed:

„Kes seal ometi elab, et me teda tuuseldama ei pääse?“

„Eks ikka inimene,“ kostis tuuleisa. „Tema kätetööst ei saa vana marugi jagu.“

Ülesanded lapsele:

1. Kuidas tuulelapsed huikasisid?
2. Jutusta, mis tuulelapsed tegid ja kes neid kartsid.
3. Miks inimene neid ei kartnud?

Mõista, mõista, mis see on?

1. Nutab kui laps, ulub kui koer?
2. Jaluta jookseb, käteta kisub, kõrita karjub, valuta vingub?

Tuul: Tipp, tapp, tilluke,
tilluke, lilluke,
lähme metsa kõndima,
maasikmarju otsima.

Laps: Ei, ei, tuuleke,
puhuja huuleke,
õied alles maasikal
roheline lehe all.

Tuul: Tipp, tapp, tilluke,
tilluke, lilluke,
lähme siiski vaatama,
kas ehk muidu muud ei saa.

Laps: Ei, ei, tuuleke,
puhuja huuleke,
kui mind emake ei vii,
ma ei lähe iialgi.

KASS JA HANED

Päike säras ja soojendas rohelist muru õuel. Õues, suure loigu ääres jalutasid haneema ja haneisa oma pisipojukestega, kes olid nagu väikesed kollased kerakesed. Need sibasid murul või ukerdasid vees.

Korraga tõstis haneema pea ja küsis: „Isa, kuula, kes seal sahistab?“

Haneisa ajas kaela õieli ja hüüdis julgesti: „Kes-ss, kes-ss, kes-ss siin hiilib?“

Rohu sees kahistas must kassipoeg Kissu. Oi, kuidas ta silmad särasid!

„Mis te kitate!“ ütles Kissu, „ma tulin teie lastega mängima.“

„Mis-ss, kass-ss, Kissu!“ susistas haneema ja sirutas kaela ette, „kasi siit minema!“

Kissu vihastas, ajas karvad ja saba kohevile ning tõusis tagajalgadele. Ise aga turtsus: Tshhh, tshhh, tulge, tshhh, tshhh!“

Haned ei kartnud tema turtsumist sugugi. Haneisa tatsas susinal lähemale ja näpsas nokaga Kissut käpast.

„Miau!“ hüüatas Kissu ja lipsaski minema.

Ülesanded lapsele:

1. Kuidas küsis haneisa?
2. Hoi a hambad koos ja susista hane moodi.
3. Ütle, mis asjad siia alla on joonistatud. Kas neis sõnades ka s-häälikut kuuled?

Mõista, mõista, mis see on?

Okkeline kui ohakas,
ümmargune kui kera?

(Siil.)

MARE JA MARJAD

Harril ja Arvol on väike õde Mare. Kui ema läheb kodunt ära, vaatavad Harri ja Arvo pisi-Mare järelle.

Kord võttis ema korvi ja läks turule marju tooma. Harri ütles Arvole:

„Hakkame ka turgu mängima.“ Arvo oli kohe nõus. Poisid käristasid paberist kärr-kärr-kärr! tükikesi ja surusid need peos kokku, nii et said ümmargused marjad. Ka rahad tehti paberist.

Harri ja Arvo panid Mare pingile istuma ja ütlesid talle: „Sina, Mare, müüd nüüd marju.“

Mare vastas: „Jah, jah, mina müün malju!“

Harri hakkas naerma: „Mis marjamüüja sa oled, kui sa pudikeelt räägid. Sa ütled „malju“, aga peab ütlema „marju“.“

Nüüd hakkas Mare oma kaupa müüma. Ta hüüdis: „Halli ja Alvo, ostke malju!“

Harri ja Arvo käisid mitu korda Marelt sõstraid ja karusmarju ostmas. Viimaks tuli ema turult koju ja andis lastele päris marju. Need olid kirsid. Küll nad olid magusad!

Ülesanded lapsele:

1. Kuidas ütles Mare sõna „marju“?
2. Kas sõnas „Harri“ on r sõna algul, keskel või lõpul?
3. Ütle mõni sõna, mis algab r-ga?

Pillekene-lillekene
pistis suhu toore marja —
karvase kui väikse harja.
Nüüd see mari kõhus torgib,
kõhus torgib, ise põrgib:
„Ah, või nüüd siis nutt on varuks,
kus sul süües oli aru?“

Tare täis rahvast,
ei ole ust ega akent ees?

LINDUDE SÕBRAD

Pääsukese pesa oli räästa all. Pesas olid juba pojad. Linnud lendasid kiiresti edasi-tagasi ja kandsid poegadele toitu.

„Kuula, mis lindudel viga on,“ ütles Aadu.

„Sädistavad kõvasti,“ kuulis ka Ants.

„Lähme vaatame,“ kutsus Aadu. Poisid nägid, kuidas suur must kass hiilis põõsaste vahel.

„Ahaa!“ sosistas Aadu. „Kass püüab linde.“

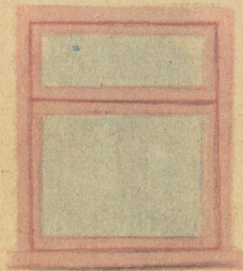
„Näe, vaata, üks linnupoeg on seal maas,“ näitas Ants.

„Kõtt! Kas sa saad siit minema!“ hüüdis Aadu kassile.

Kass kadus kiiresti aida alla. Aadu võttis linnupoja õrnalt pihku, ronis aida põikpuule ja pani pääsupoja pessa tagasi.

Ülesanded lapsele:

1. Arva ära, missuguse tähega algavad nimed: Aadu, Ants
2. Ütle veel teisi sõnu, mis algavad a-ga.
3. Otsi üles, mis pildil sarnaneb A-tähega.
4. Vooli savist või lao pulkadest A-täht.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Mis on igas toas ja algab a-ga?
2. Klaasine põld, puust peenrad?

Pääsukese laul.

Kireli-kareli, sireli-sareli,
üle tare, üle vare,
tsirr-tsirr, tsirr-tsirr!

(Lästa seda luuletust, kui see lapsel juba peas on, öelda sosinal esiteks nii, et iga sõna on arusaadav, siis valjusti ja järjest kiirenevas tempos.)

A

AA

UUS MÄNG

„Meie õppisime täna lasteaias uue mängu,“ ütles Iivi.

„Missuguse mängu?“ küsis Ilme.

„Tulge, ma õpetan,“ sõnas Iivi. „Võtame kätest kinni ja teeme ringi. Laske nüüd kätest lahti, tõstke üks sõrm üles ja ütelge „i“.“

„Ii,“ kordasid lapsed.

„Mina jään ringi keskele ja katsun teie sõrmi puudutada,“ seletas Iivi. „Keda ma puudutan, see on „i-poiss“ ja tuleb ringi keskele minu asemele.“

„Meil on ju kõigil sõrmed püsti,“ ei saanud Liia veel aru.

„Te peate siis sõrme ära peitma, kui mina lähemale tulen,“ õpetas Iivi.

Nii polnudki kerge „i-poissi“ tabada. Niipea kui püüdja lähenes, kadusid sõrmed kohe selja taha. Viimaks puudutas Iivi Tiidu sõrme ja hüüdis: „I-poiss!“

Tiit läks ringi keskele.

„Mängime veel, veel!“ hüüdsid Tiit, Mati ja Ilme. Uut mängu mängiti veel mitu korda.

Ülesanded lapsele:

1. Mõtle pildil olevatele lastele nimed, mis algavad I-ga.
2. Joonista väljas liivale või lumele kepiga mitu I-d.

Mõista, mõista, mis see on?

Hark all, paun peal,
pauna peal rist,
risti peal nupp,
nupu peal mets?

Liisutussalm.

Iisik-siisik, sikkemaasik,
kuldne-kaldne, vabarna-valdne,
tille-tipe, neljanäpe poiss.

||

MAI PESUKÖÖGIS

Vanaema korjas laudadelt ja vooditest linad kokku. „Puha mustad,“ ütles ta ja läks nendega pesukööki.

Mai vaatas nuku vaipa. „Kah must!“ Ta jooksis vanaemale järele. Pesuköögis laskis ta ise kraanist vee kaussi.

„Sealt tuleb liiga külma,“ ütles vanaema.

„Sellega ma just pesta tahan,“ kiitis Mai, pistis käed vette ja kiljatas:

„Ai, külm on kätele valus!“ Mai paiskas vee minema ja võttis katlast ise uut.

„Seal on liiga kuum,“ hoiatas vanaema.

„Mis sest, ongi tore pesta,“ jonnis Mai.

Kuid niipea, kui ta käed kaussi pistis, hüüatas ta uuesti:

„Ai-ai! Kuum on veel valusam... Vanaema, mis veega sina pesed?“

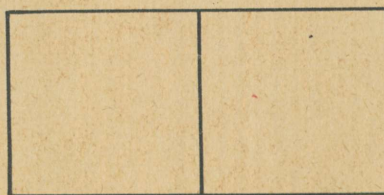
„Ikka parajaga,“ kostis vanaema.

„Palun siis mulle ka parajat,“ lausus nüüd Mai tasakesi.

Vanaema valas kaussi nii külma kui ka kuuma vett. Paraja veega oli tõesti mõnus pesta.

Ülesanded lapsele:

1. Ütle pikalt aa, siis otsekohe, ilma vaheta ii.
2. Ütle pikalt aa ja siis kiiresti, ilma vaheta i. Mis sõna sa said?
3. Lao ruutude sisse tähtedest see sõna.

AI

AI

RATSAMEES

Hobused viidi õhtul pärast tööd kolhoosi koplisse. Pruunil hobusel Ukul oli kabja alt raud ära kadunud.

„Meie otsime raua üles,“ tõttasid poisid appi.

„Otsige jah,“ rõõmustas tallimees. „Kes raua leiab, võib hiljem Uku seljas ratsutada koplust tallini ja tagasi,“ lubas ta.

Poisid tõttasid kiiresti rauda otsima.

„Uu, uu, mina leidsin!“ hõikas Uuno.

Teised ei pannud hüüdu tähele.

„Mina leidsin! Uu!“ hüüdis Uuno uuesti.

„Kus see „uu“ sul on?“ küsis Urve. „Sa hüüad kogu aeg „mina leidsin „uu“ ja mina leidsin „uu“.“

„Näe, siin ta on,“ näitas Uuno hobuserauda. Tallimees tuli ka vaatama.

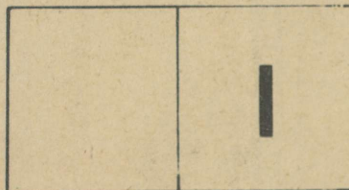
„Vaata, kui head silmad poisil on,“ imestas ta. „Juba raud käes. Ega siis muud, kui tee ratsasõit ära!“

Uku toodi karjateele, tallimees aitas poisi hobuse selga ja sõit algas. Ja meie tegime Uunost ja Ukust pildi.

Ülesanded lapsele:

1. Otsi üles, mis pildil sarnaneb tähega U.
2. Tee savist või plastiliinist U.

Lao tühja ruudu sisse täht
A ja loe; siis pane
A asemele U ja loe.

Ratsaruun mul uhiuus,
kolmekordsed rauad suus.

Nii mina traavin Tudulinna,
uidan, uba, Udulinna.

Nii mina sõidan siiri-saari,
panen hiirepojad paari.

Nii mina hüpleni üle raba,
üle karja-Muri saba.

U

UU

LAULUPIDU

„Mängime täna laulupidu,“ hüüdis Laine. „Mängime, mängime!“ nõustusid Tiit ja Mare. Poisid kinnitasid takjanupud nööpideks vestidele ja püksisäärte külge. Tüdrukud tegid lilledest pärjad. Olidki lauljad valmis.

„Enne peaks hääli ka proovima,“ tuli Lainele järsku meelde. „Laula sina, Aili, nii: laa, lii, luu!“

„Sina, Leo, laula: lii, luu, lii!“ õpetas Laine. Lapsed laulsid üksikult.

„Kõigil on head hääled, võib küll laulupeole tulla,“ kiitis Laine.

Lipumees kõndis ees, Jaak pörutas trummi ja lauljate paarid marssisid toredas reas maja trepile. Seal seati end rivisse.

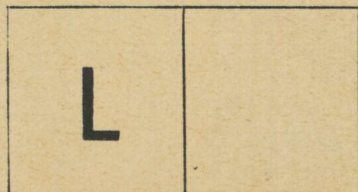
„Nüüd algab laulupidu,“ teatas Laine ja tõstis käe.

„Juba linnukesed
väljas laulavad,“

laulsid lapsed. Nukud vaatasid pealt ja kuulasid laulu.

Ülesanded lapsele:

1. Nimeta esemeid l-tähega.
2. Kes pildil istub nagu L?
3. Joonista paberile I ja tõmba siis alt joon parema käe poole. Mis tähe sa said?
4. Pane L tähe taha ruudu sisse A ja loe; siis I; U.
5. Lao lauale AILI.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Meile tuli meeleline, meeleline, keeleline, iga päev tal kingad jalas, karvupidi kasuk seljas?
2. Õuna suurune, kilomeetri pikkune.

L

LA LI LU

LINNAS

Kolhoosist sõitis veoauto linna värskaid kapsaid müüma. Ema võttis Anu, Aini ja Aime ka kaasa. Lapsed sõitsid linna esimest korda. Nad pärisid kogu tee emalt, missugune linn on ja mis linnainimesed teevad.

„Näe, mis seal on!“ näitas Ain.

„See ongi linn,“ ütles ema.

Varsti jõuti turule. Turul oli palju rahvast ja palju kaupa. Kolhoosnikud müüsid kapsaid, kartuleid, kaalikaid, porgandeid ja igasuguseid muid toiduaineid. Kapsad osteti ruttu ära. Ema müüs kõik munad ka ära.

„Ema,“ ütles Ain, „nüüd andsid kõik munad ära, meile ei jäänud koju ühtegi.“

„Küll kanad munevad jälle,“ vastas ema.

„Kas siis linnarahva kanad ei mune?“ päris Ain.

„Linnas polegi kanu,“ seletas ema.

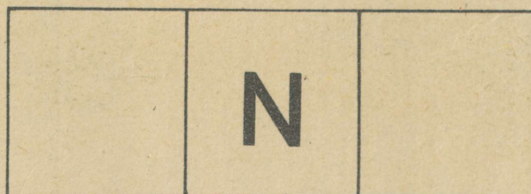
„Miks?“ nõudis Ain.

„Mune saavad linnainimesed kolhoosist. Aga sinule ostame täna kummisäärrikud, Anule ja Aimele kleidid, neid tehakse linnas.“

Kui auto koju tagasi sõitis, olid Ainil jalas uued säärikud, Anul ja Aimel süles pakid. Mis neis pakkides oli?

Ülesanded lapsele:

1. Aseta tühja ruudu sisse vasakule A ja paremale U.
2. Loe, mis sõna sa said.

3. Kirjuta üks rida N tähti nii: a) tõmba alt otse üles, siis viltu parema käe poole alla ja jälle alt otse üles nii: N;
b) jäta nii suur vahe, et su näpp vahele mahub, ja kirjuta järgmine N.

N

A NU AIN LINN

ENE JA EEVI LUSIKAS

Ühe tütre nimi on Ene, teise nimi Eevi. Kui Ene sai viieaastaseks, kinkis tädi Enele hõbelusika. Selle peal oli suur E-täht. Ene küsis emalt:

„Mis vigur siin lusika varrel on?“

Ema kostis: „See on E!“

„Aga miks see E siin peab olema?“ päris Ene.

„Ene nimi algab E-tähega, see E näitab, et lusikas on sinu oma,“ vastas ema.

Õde Eevi oli kuue aastane ja tundis juba kõiki tähti. Eevi ütles:

„Minu nimi algab ka E-ga, see on minu lusikas!“

Ene hüüdis: „Ei, minu, sest minu nimi on Ene ja lusikal on E!“

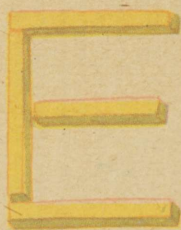
Eevi tegi mossis näo ja sõnas: „Ei ole sinu, on minu!“

Ema ruttas lapsi rahustama: „Oota, Eevi, kuni saad seitsmeseks. Siis saad ka sina endale lusika.“

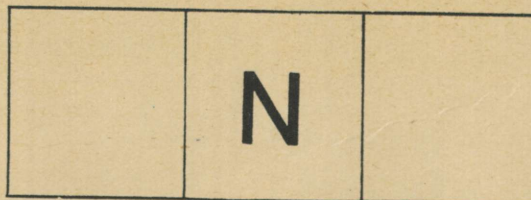
Ja nii nagu ema ütles, nii ka juhtus. Sünnipäevaks saigi Eevi lusika. Ka sellel seisis peal E-täht. Kas teate, kumb lusikas oli Ene ja kumb Eevi oma? Vaat' nii: Eevi oli suurem ja tema lusikas oli suurem, Ene oli pisem ja tema lusikas oli ka väiksem.

Ülesanded lapsele:

1. Kui tahad pulkadest E-tähte teha, kuhu poole pead kolm pulka panema?

2. Lao esimese ja viimase ruudu sisse täht E ja loe, mis nime sa said?

3. Pane viimase E asemel N ja loe.
4. Lõika paberist välja lusikas ja joonista sinna peale E-täht.

E

EI, ENE

LUMEMEMMED

Täna oli ilm soojavõitu. Lumi läks sulaks. „Ema, emake,“ palus Lembe, „luba meid välja mängima minna!“

„Minge, minge!“ oli ema nõus ja aitas neil soojad riided selga panna.

Muri kargas ukse taga. Tal oli hea meel, et saab lastega lumes mürada.

Lembe ütles: „Teeme hästi suure lumememme!“

„Teeme kohe mitu memme, teeme palju lumememmi!“ hõiskas Mart.

Lembe veeretaskolm suurt lumepalli. Kahest suuremast pallist tehti memme keha, väiksemast aga memme pea. Silmad ja suu tegi Lembe söest, nina aga pani talle porgandist. Küll see nina oli naljakas, pikk ja punane!

Mart tegi oma lumememme palju väiksema. Maidu aga tegi hoopis lumest Muri!

Nii seisiski õues suur lumememm oma väikese pojaga. Nende juures istus lumest koerake. Muri nuusutas seda koera ja liputas saba. Lapsed marssisid ümber lumememmede ja laulsid: „Meie memmed, meie memmed, meie memmed ilusad, lumememmed toredad!“

Ülesanded lapsele:

1. Mõmise nagu karu!
2. Vaata, kuidas sul huuled on, kui sa „m“ ütled. Kuidas on huuled siis, kui ütled „n“?
3. Loe, mis pildi alla on kirjutatud.
4. Kus sa sõnas „memm“ saad m-häälikut kaua venitada?
Arva ära, miks on sõna „memm“ lõpus kaks m-tähte kõrvuti?

Oi, oi, oi, küll nüüd on ilm;
lund on täis kõik suu ja silm:
tuul läks tuisku tegema,
lumehange rajama.

Tegi päeva, tegi kaks.
Hang sai kõrge, tihe, paks.
Tõi siis sula, ütles: ja,
nüüd võib minna magama.

Mõista, mõista, mis see on?

Külm kui jää,
valge kui sai,
pehme kui sulg?

(Lumi.)

MEIE MEMM.

ONU

Vello ja Olevi onu on Nõukogude armee ohvitser.

„Onu, jutusta meile midagi,” palusid poisid.

„Millest ma sin teile jutustan?” küsis onu.

„Jutusta meile sõjast.”

„Hei küll, jutustan oma sõbrast Lembot,” algas onu. „Lõidime sõja ajal pühva kätte lihedalt väikese poisi. Isa ja ema olid tal kaheksad. Varmused olid kogu hivistanud. Värsime poisi endi juurde.”

„Kas sõduriki?” küsis Olev.

„Sõduriki muidugi, isegi väikese sõdurimundri õmbles ritup talli. Lembo oli muie juures sõja lõpuni.”

„Kuhu ta sin jäi?” päris Vello.

„Läks lastekodusse ja õppis koolis.”

„Mia ta nüüd teeb?” tahtis Olev teada.

„Nüüd on ta autojuht,” teadis onu. „Lähen teda tina vaatama.”

„Palun võta meid ka kassa! Võta, onu!” palusid poisid.

Ena lubas ja poisid asusid onuga teele. Vello otis vilja onajoonistatud pük, kus oli peal auto, Olev aga võttis onu sõbra jaoks kassa oma nappilli.

Oleandred lastele:

1. Joonista õhus sirge käega suur O, sin küünarnukist kõvera käega väiksem O ja lõpuks kätt sirgelt randmele ligistades veel väiksem O.
2. Kus on o sõnas „Olev”? Kus on o sõnas „Vello”?
3. Loo ONU. Pane O asemele A. Mis sõna sa nüüd said?
4. Nimeta, mis päälte on joonistatud. Kus sa neis sõnades kuulad o-d?

○ NU ○ N MEIL.

ÕUNAAIAS

Õie vanatädil kasvas aias suur õunapuu. Sügisel oli puu punaseid õunu täis. Kuid vanatädi ei jõudnud neid üksi maha võtta.

Juba saabusid külmad ööd. Seal silmas katuselt õunapuud sõge hallrastas. Ta hüüdis õhinal:

„Kõd-kõd, kui kaunid õunad! Söön ise ja kutsun suguvõsa jaole.“

Hallrastas lendas linna taha nõmmele õdedele-vendadele õunaõnnest pajatama.

Samal ajal piilus majanurga tagant kõle külmataat. Ta hõõrus rōskeid käsi ja sõnas:

„Võe, võe, mis õrnad õunad! Vajutan neile sõrmejäljed sisse, siis on puha minu. Las päike veereb, mul mõnusam õiendada.“

Õhtul vuhises nõmmelt aeda hallrastas oma õdede-vendadega, nokad õieli. Kõle külmataat kõndis lähemale ja plōksutas sõrmi. Aga kuidas nad kõik pōrnitsema jäid: puul kõlkus vaid hōredaid lehti!

Õie oli vahepeal vanatädile appi tōtanud. Nad olid õunad kahekesi maha võtnud ja viimseni majja varjule viinud.

Ülesanded lapsele:

1. Nimeta sõnu, mis algavad õ-ga.
2. Joonista suur õun ja kirjuta sinna alla sõna ÕUN.

Oi, oi õunu ilusaid,
ilusaid ja magusaid,
mis me onu aias sõime
läinud nädalal.

ÕIEL ON ÕUN.

SEENEL

Lapsed olid metsas seenel. Seal kasvas palju riisikaid.

„Oi, näe, kus uss!“ hüüdis Saima hirmunult ja pistis jooksu.

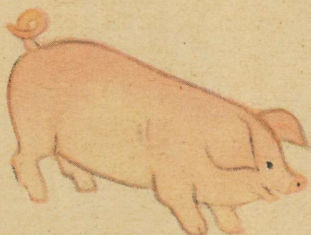
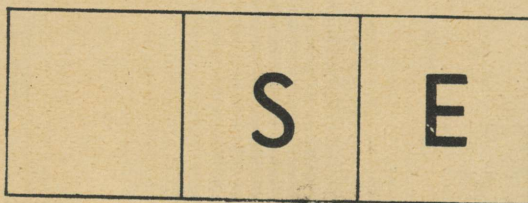
„Kus see uss sul on?“ küsis Sulev. „Näe, siin!“

„See on ju kõver puujuur!“ hakkas Sulev laginal naerma.

Saima jäi seisma. Ta nägi nüüd isegi, et siin polnudki ussi. Lapsed korjasid nüüd korvid seeni täis ja viisid koju. Aga usse nad enam ei näinud.

Ülesanded lapsele:

1. Otsi üles, mis pildil sarnaneb s-tähele.
2. Tee lauale savist või plastiliinist s-täht, nii et ussi pea on parema käe poole.
3. Pane tühja ruudu sisse E ja loe, siis A ja loe.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Mees künnab, pole atra ega hobust?
2. Üks uks sisse minna, viis kambrit läbi käia?

Lõokese laul.

Siiri-liiri, siga metsa,
poiss, pane päts põue,
vits kätte, kalasaba tasku — sirr!

Varblase laul.

Siit särat, särat siit,
särat, särat, üle aia,
Jüri-Mari odraaeda,
siit-sirr!

OI, SIIN ON USS!

MURTUD KRINGEL

Rein istus rõdul. Ta kirjutas tähti. Muri vaatas pealt ja liputas saba. Vanem õde tuli rõdule ja kiitis Reinu:

„Kui ilusad tähed sa tegid! Ainult R veel puudub. Kirjuta see ka, siis oled tragi poiss.“

Rein tahtis väga tragi poiss olla. Aga tal ei tulnud meelde, kuidas R kirjutatakse. Siis tõi õde Reinule kringli ja ütles: „Ehk see aitab.“

Rein keerutas kringlit. Kuidas see aidata saab? Muri sitsis ja tegi: „Rrr... Rrr...“
See tähendas: murra mulle raasuke!

Reinul hakkas koerast kahju ja ta murdis kringli otsast tüki. Koer haugatas heast meelest. Kuid ka Rein hüüdis rõõmsalt:

„Näe, kringlist saigi R!“

Ülesanded lapsele:

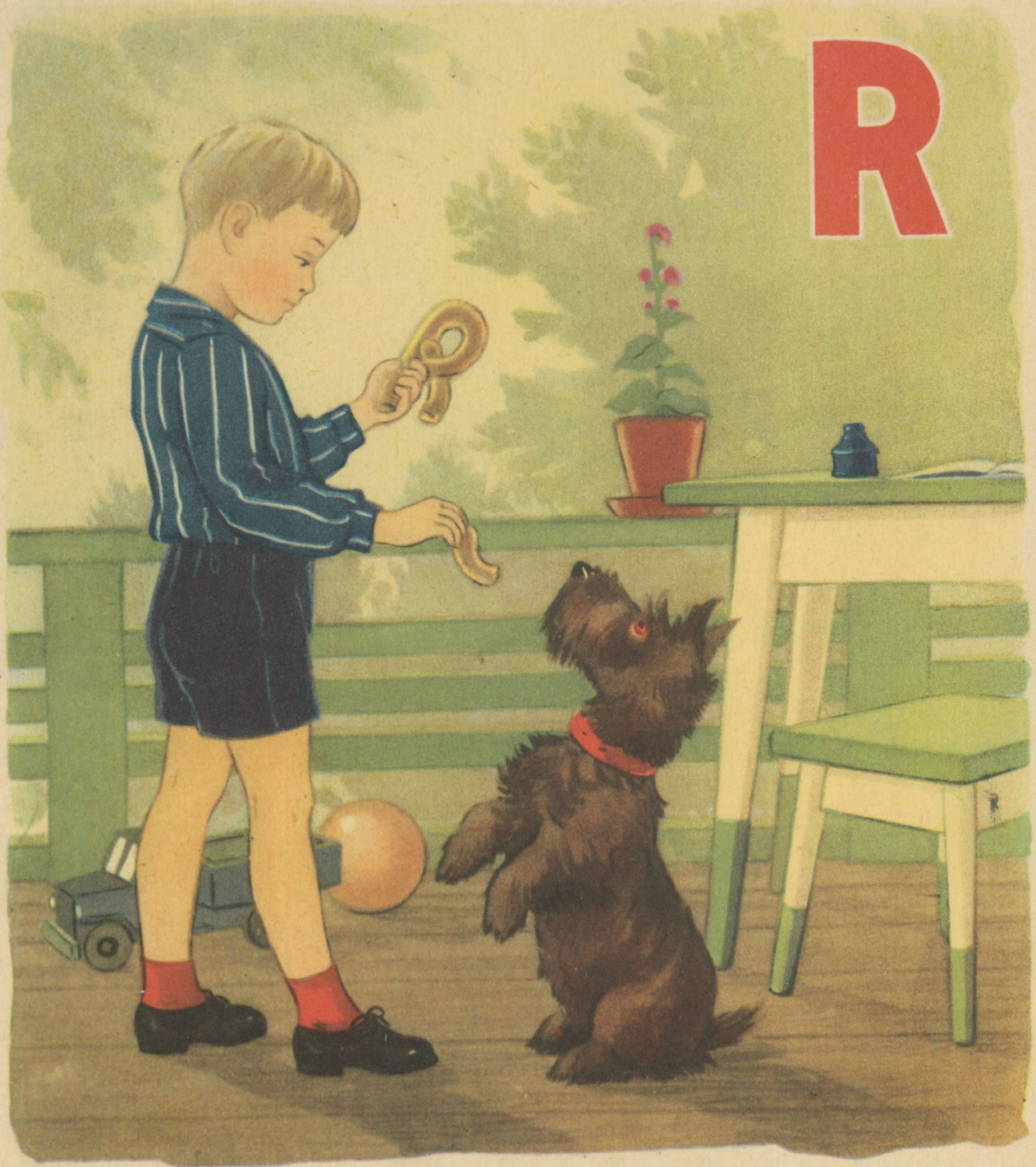
1. Pane lauale mitu R-tähte ja urise Muri moodi.
2. Pane lauale M, selle kõrvale paremale U, mõtle ja ütle, mis sa ladusid. Jäta väike vahe ja lao paremale R ja I ning loe need ka kiiresti kokku. Nüüd loe terve sõna.
3. Pane U asemele A ja loe samuti, siis E.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Ümber, ümber — potsti?
2. Kaks jooksevad ees, kaks ajavad taga, aga üksteist kätte ei saa?

3. Siiru-viiru, siiru-viiru,
mitutuhat tulist tiiru.
Tiirleb ühe jala peal,
viirleb ühtevalu seal:
siiru-viiru, siiru-viiru
ja siis viimaks tiiru-taaru.
Tiiru-taaru-linka-lonka-stoppp!

MURI U RISES: „RRR!”

EMA SÜNNIPÄEV

„Homme on ema sünnipäev,“ ütles isa ja peitis suure paki kappi.

„Ja meie toome metsast emale lilli,“ hüüdsid lapsed.

Metsaserval ja heinamaal kasvas pääsusilmi, kullerkuppe ja kannikesi. Lapsed korjasid kumbki kimbu.

Teisel hommikul olid Imbi ja Lembitu juba varakult ülal. Lapsed läksid tasa, tasa ema voodi juurde, lilled käes, ja tahtsid emakest lauluga äratada.

„Meie kallid emake,
sulle õnne soovime!“

„Oi!“ ärkas ema üles. „Kes siin laulab nii ilusasti!“

„Meie, meie, ema. Soovime sulle õnne!“

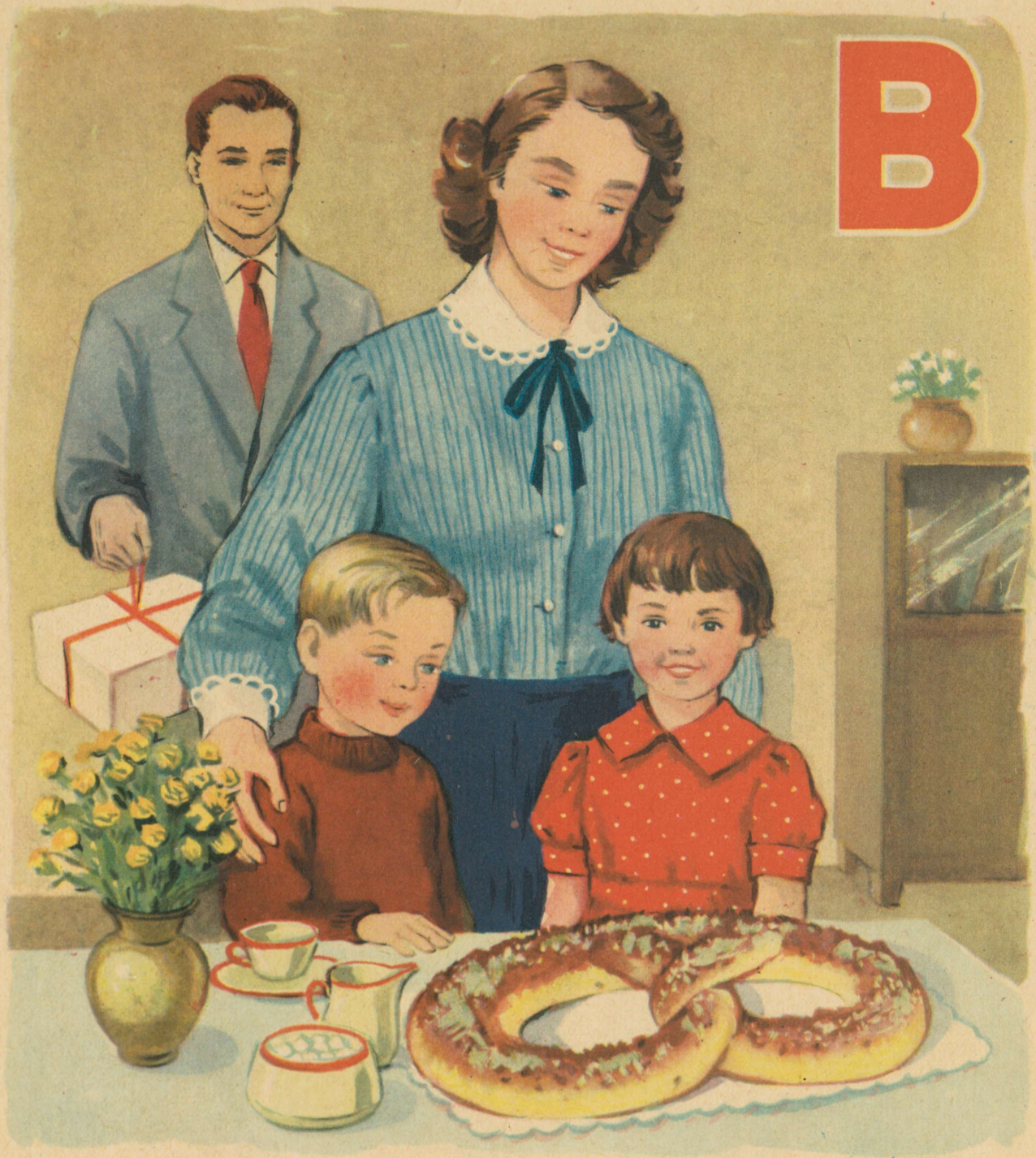
Ema kallistas lapsi ja tänas lillede eest.

„Kust te küll saite niipalju ilusaid lilli?“ imestas ta.

„Ise korjasime!“ teatasid lapsed õhinal.

Isa ja vanaema õnnitlesid ema ja andsid kingid kätte. Ema pani lilled vaasiga lauale. Pärast istusid kõik lauda. Ema valas kohvi ja lõi igähele suure tüki kringlit.

Küll sa oled, emakene,
meile lastele nii hea.
Emakene, hellakene,
pesed silmad, kammid pea.

IM BI LAULAB.

MEIE MÄÄ

Märt ja Mati ehitasid lepaokstest onni lammaste kopli lähedale. Seal oli palju lambaid, noori ja vanu, musti ja valgeid. Kui talled emadest maha jäid, siis määgisid nad hirmunult: „Mää, mää, mää!“ Emalambad vastasid neile valju häälega: „Mää, mää!“ Nii leidsid talled oma emad üles.

Äkki määgis üks talleke eriti haledasti: „Mää, mää!“

Poisid jätsid onni ehitamise pooleli ja jooksid vaatama.

„Näe, tall on aia vahele jäänud!“ hüüdis Mati.

„Tõsta latt kõrgemale,“ õpetas Märt ja aitas talle välja.

„Peab vaatama, kas ta haiget ka sai,“ ütles Mati ja viis talle onni. Tallekese ema tuli poistele järele ja määgis kogu aeg: „Mää, mää!“

„Pole su lapsel viga midagi,“ ütles Mati ja andis vanale lambale leiba. „Näe, seisab juba püsti ja varsti lööb kepsu.“

Teisel päeval tuli tallega lammas jälle aia taha ja tegi: „Mää, mää!“

Ülesanded lapsele:

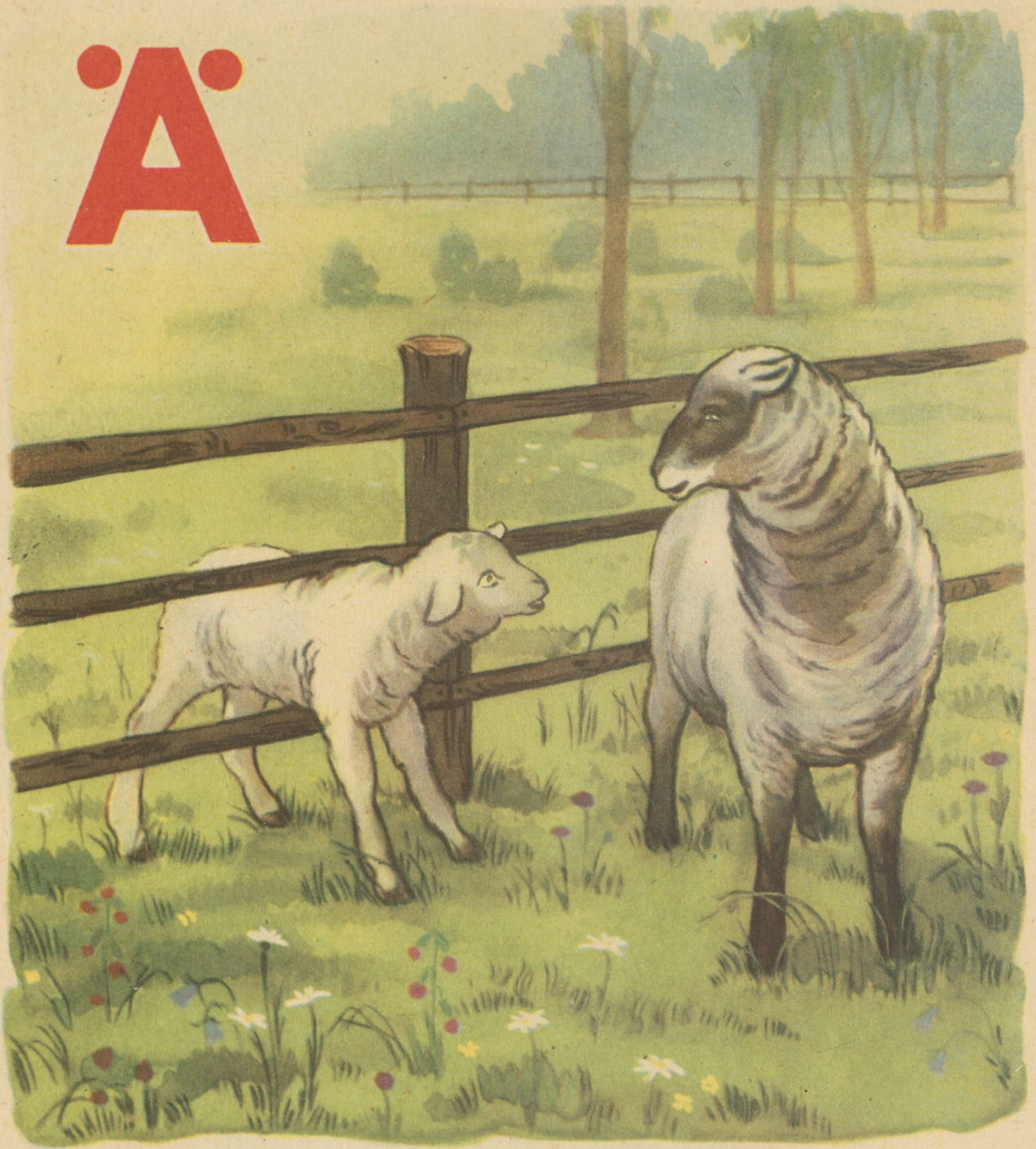
1. Miks tuli tallega lammas teisel päeval jälle aia taha?
2. Missugusest tähest saad kergesti teha Ä?
3. Lao tähtedest sõna „lammas“ ja siis vaheta L ja S ning loe saadud sõna.

Mõista, mõista, mis see on?

Hobu hirnub Hiiumaal,
hää! kostab siia maale?

Ä

MÄÄ, MÄÄ, MEIE LAMMAS.

AADU JA LEIDA LINNUD

Aadul ja Leidal oli õues lindude toidulaud. Nad viisid sinna leivaraasukesti ja tangu. Ühel päeval oli õues külm ja vali tuul. „Näe, vaata, Aadu, lind lendas tupp!“ hüüdis Leida.

„Ära hirmuta teda,“ keelas vend. „Lind kardab sind.“

„Kuidas ta tupp sai?“ küsis väike õde.

„Näe, õhuaken on ju lahti, sealt ta sisse lendaski.“

Aadu läks akna juurde ja vaatas välja.

„Leida, kuule, lindude laual ei olegi toitu,“ ütles ta.

„Sellepärast ta vist tupp tuligi,“ arvas Leida, „unustasime ju toitu viia.“

„Meie väike linnuke, sul on kõht tühi ja külm on ka väljas,“ kõneles Leida tihasega. Aga tihasel ei olnud toas hea olla, rahutult lendas ta siia-sinna ja lõi end valusasti vastu akent. Korraga leidis ta lahtise õhuakna ja vurrdi! lendas ta välja.

„Enam me ei unusta oma lindudele süüa viimast,“ lubas Aadu.

„Ei unusta!“ kinnitas ka Leida.

Ülesanded lapsele:

1. Kuula, kas sõnas Aadu on a pikk või lühike.
2. Lao tühja ruudu sisse E ja loe, siis I, O, U ja loe nendega ka.

A	A	D	
---	---	---	--

Pääsukese laul.

Midli-madli, kudli-kadli,
kudusin kangast, tegin riiet,
läksin metsa kännu otsa,
tõmbasin lõhki — sirts-sirrr!

AA DU, LEI DA LIN NUD.

VEEVE LAEVASÕIT

Oli tugevasti vihma valanud. Nüüd voolas kraavis vulinal vesi. Virve ütles oma nukule:

„Veevekene, praegu oleks tore õues laevasõitu teha. Ainult meil pole laeva.“

Seda juttu kuulsid Valdur ja Vello. Poisid hüüdsid:

„Virve, oota veidi, varsti saab su Veeve vahva laeva.“

Valdur otsis paksu männikoore, Vello võttis paberi. Valdur vestis oma laeva noaga, Vello voltis paberist laevu. Laevad said valmis. Nukk Veeve vaatas paberist laevu ja vangutas pead. Siis nägi ta männikoorest laeva ja noogutas. Sinna ta vupsti! istuski. Vello saatis oma paberlaevad kraavipidi reisile. Kiirelt tantsisid need vulisevas voolus. Koorest laev Veevega sõitis aeglaselt järele.

Järsku vuhises väravast vastu vägev maru: viuu-uh! Tuul vajutas Vello õhukesed paberlaevad vee alla ja need uppusid. Valduri tugev männikoorest laev aga ujus koos Veevega üle lainetava vee. Virve sõnas oma nukule: „Targasti valisid, Veevekene!“

Ülesanded lapsele:

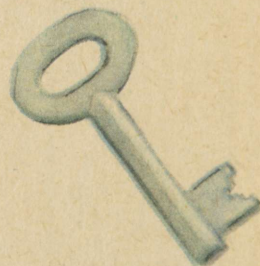
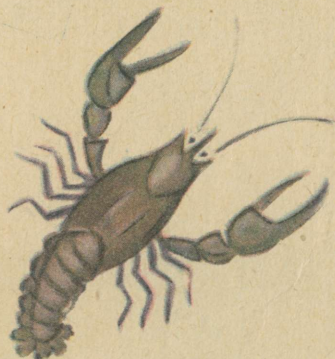
1. Ütle sõnu v-tähega ja nimeta, kus v-täht on sõna algul, keskel või lõpul.
2. Voldi paberist laev.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Lagi all, lagi peal,
lae peal lauldakse?
2. Hiir läheb auku,
saba jääb välja?

3. Vees elab, aga kala pole,
silmad on, aga mitte peas,
kondid on, aga mitte sees?

Laeva nägin mastiga,
kaupa kümne kastiga.
Mis nad toovad meile teelt,
vahutavalt mereveelt?

Milleks on laeva vaja?

V

VESI VOOLAB VULINAL.
VOOL VIIB LAEVA EDASI.

AGU JA INGE

Agu sai uue noa. Mõtles, mis sellega nüüd teha. Ta läks koos Ingega õue. Siin nägid nad tunni, millel vits oli pealt ära kukkunud. Agu võttis vitsa maast ja lõi selle tüki vahelt ära, et vits paremini tunni ümber seisaks. Nüüd ei ulatunud vits aga enam üldse ümber tunni.

„Oi, mis nüüd saab?“ ehmus Inge. „Ema pahandab. Peidame vitsa ära.“

„Ei,“ ütles Agu. „Parem juba ütlen emale ise, et lõikasin ta katki.“

Lapsed jooksid ema juurde ja näitasid talle katkist tunnivitsa. Ema aga ei pahandanud sugugi.

„See oligi vana vits, ütles ta. „Isa lubas linnast raudvitsa tuua. Ainult enne tuleb mõõta, siis alles lõigata.“

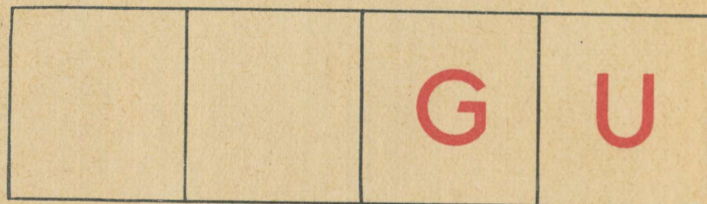
„Teinekord mõõdan,“ lubas Agu. Katkisest tunnivitsast tegi ta aga ratta, mida oli hea mööda õue veeretada.

Ülesanded lapsele:

1. Otsi üles, mis pildil sarnaneb uuele tähele.
2. Lao tühjade ruutude sisse niisugused tähed, et saab lugeda, mis pildile on joonistatud.
Loe!

I	N	G	E
---	---	---	---

Loe, mitu sõna siit leiad.

AGU SAI UUE NOA.

TIBUD

Tiiu läks aeda. Siin nägi ta põõsaste vahel valget kana, kes lösutas maas, tiivad laiali. „Ei tea, mis kanal viga on? Võib-olla on haige?“ mõtles Tiiu. „Toon talle õige tangu, siis saab ta ehk jälle terveks.“

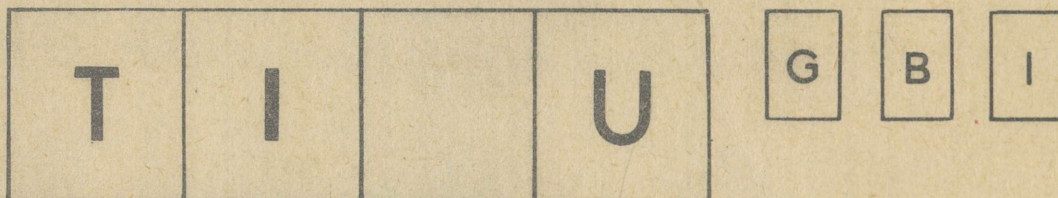
Tiiu tõi köögist peotäie tangu. Ta raputas need kana ette maha. Kana tõusis kohe jalule ja tema tiibade alt tuli välja terve hulk kollaseid ja valgeid tibusid. Kõik nad sibusid ruttu-ruttu tangude juurde ja hakkasid nokkima.

„Mati, Tiina, Ott, tulge ruttu tibusid vaatama!“ hõikas Tiiu maja poole. Kõik jooksid hüüdu kuuldes kohale.

„Üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus, seitse, kaheksa, üheksa, kümme,“ luges Tiina. „Siin on tervelt kümme tibu.“

Ülesanded lapsele:

1. Tee T-täht kahest pulgast; kahest pliatsist; sõrmest jne.
2. Täida kõrval olevate tähtedega tühi koht ja loe.

3. Ütle, mis siia piltidele on joonistatud. Kuula, missuguse tähe pead iga sõna lõppu panema.

Tii, tii, tibukene,
tilluke kuk!,
kluk, kluk! Kluk, kluk!

Tangud on siin,
tassi peal piim —
kluk, kluk!

MATI, TIINA, OTT, TULGE
TIBUSID VAATA MA!

KÄGU

Kalle onu oli metsavaht. Kord kevadel võttis ta Kalle metsa kaasa. Korraga kostis üsna lähedalt männi otsast: „Kukku! Kukku!“ Kalle tahtis kägu näha ja astus tasahilju lähemale. Kohe vaikis lind ja varsti kostis kukkumine juba kaugemalt: „Kukku! Kukku!“

„Ega kägu endale ligidale lase!“ naeris onu.

„Kuidas ta mind näeb, kui ta ise okste varjus on?“ küsis Kalle.

„Lindudel on hea nägemine,“ seletas onu. „Kägu sööb väikesi karvaseid röövikuid, kes puudele kahju teevad. Neid teised linnud ei söögi. Ta näeb neid juba kaugelt. Mis tal viga siis sind näha, vaata, kui suur sa oled,“ naljatas onu.

„Aga ma tahaksin teda nii väga näha,“ ütles Kalle.

„Õpi siis käo moodi kukkuma,“ soovitas onu, „ja meelita lind lähedale.“

Kalle harjutas nüüd „kukkumist“. Onu läks kaugemale.

„Kukku! Kukku!“ hüüdis Kalle ja peitis enda puu taha.

„Kukku! Kukku!“ lendas kägu lähemale.

Ettevaatlikult piilus poiss üles ja nägi halli lindu, kelle tugev hääl kostab nii kaugelt. „Kukku! Kukku!“

Ülesanded lapsele:

1. Pane tühja ruudu sisse A-täht ja loe, siis pane E ja loe.

K		L	L	E
---	--	---	---	---

2. Vooli savist või plastiliinist kägu ja K-täht.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Suvel magab, talvel kõnnib;
vihma kardab, külma ei karda?
2. Kargan kuival, ujun vees,
olen mõlemal pool mees?

KÄ GU KUKUB KUUSE OTSAS:
„KUK-KU! KUK-KU!”

ÜLLE KÜÜLIK

Üllel oli õues küülik. See oli valge ja karvane, punaste silmade ja pikkade kõrvadega. Küll oli küüliku karv pehme!

Tüdruk söötis küülikule võilille lehti. Need olid väga mõrud. Ülle ütles emale:

„Näe, olen küüliku sõber!“

„Ei tea veel,“ kahtles ema.

Siis juhtus ühel päeval, et küülik üksnes kõssutas nurgas ega võtnud toitu. Ülle kurtis:

„Mu küülik on haige. Sa vaeseke! Ma annan sulle kõik oma kompvekid!“

Ema kuulis seda ja ütles:

„Nüüd alles tean, et oled küüliku sõber... Aga anna talle ikkagi parem lehti, magusat ta ei taha...“

Ülesanded lapsele:

1. Mida sööb küülik?
2. Miks ema hiljem uskus, et Ülle on tõesti küüliku sõber?
3. Kirjuta Ü-tähte värvilise pliatsiga ja joonista sellest jutust üks pilt.

Linnulaul.

Tüüt, tüüt, tühi pesa,
mul on kuus kullast muna,
kanal kaks valget muna.

Ööbiku laul.

„Kiri-küüt, kiri-küüt,
vaole, vaole!
Tüdruk, tüdruk,
too piits, too piits,
plaks, plaks!“

NÜÜD TEAN, ET OLED
KÜÜLIKU SÕBER.

ÕÖKULL JA REBANE

Õö on pime ja vaikne. Uluall magab valge hani. Mööda raagus metsa hiilib rebane. Tasa-tasa pöördub ta puude vahelt ulualuse poole. Rebane tahab valget hane endale söögiks röövida.

Korruga lendab keegi vuhinal üle köögivilja-aia ja karjub valjusti:

„Uh-uu! Uh-uu!“

Kohe laskub rebane röötsakile maha. Alles tüki aja pärast söandab ta pea tõsta ja üles vaadata. Haava oksal köögutab suurte silmade ja tõmbi sabaga lind.

„Va öökull!“ manab rebane endamisi. „Püüab vaid tühist putukapuru ja hiire-niru, ise röögib kui pöörane.“

Siis aga köhatab rebane hääle mahedaks ja lausub:

„Kallis sõbrake! Hiilime ikka hiljukesi, toimetame targu tasakesi!“

Õökull kostab:

„Kui hiljukesi hiilid, pole sa mu sõber. Sest minu töö ei karda kära.“ Ja öökull hüüab veel valjemini: „Uh-uu! Uh-uu!“

Valge hani ärkab. Ohtu aimates põgeneb ta ära lakka. Rebane lööb pahaselt sabaga vastu haava tüve. Siis sörgib metsa tagasi.

Ülesanded lapsele:

1. Pane kaks Õ-d kõrvuti ja loe pikalt.
2. Pane ÕÕ ette S-täht ja loe, siis S asemele T, L, V ja loe nendega ka.

Õökulli laul:

Uh-huu! Kas pere on kodus?

ON ÖÖ. ÖÖKULLIL ALGAB TÖÖ.

SEEP

Peep ja Priidu ikka kiitlesid, et nad on kanged poisid. Aga nägu ja käed olid neil tihti mustad. Kord õhtul tuli onu Paul külla. Ta kinkis poistele tüki seepi ja ütles:

„Näidake siis, mis te sellega teha oskate.“

„Kohe!“ hüüdsid poisid. Peep tõi topsi, poisid tegid seebivett ja puhusid õlekõrrega õhku sätendava seebimulli.

„Vaata!“ ütles Priidu uhkelt.

„Tore mull küll,“ kõneles onu Paul. „Aga kas te muud ei oska?“

„Miks ei!“ kiitles Peep ja mulistas näpuga seebivee üleni kobrutama. Seal oli korraga tuhat mulli.

„Aga mina arvasin,“ rääkis onu, „et te oskate veel rohkem.“

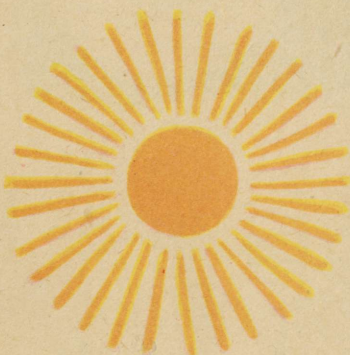
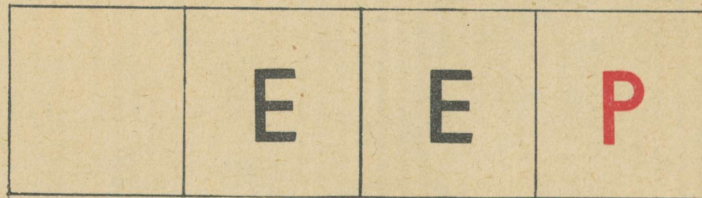
Poisid mõtlesid — ja läksid pesukausi juurde, seep kaasas. Kui nad tagasi tulid, noogutas onu Paul pead:

„Alles nüüd näen, et olete kanged poisid küll.“

Mispärast onu nii ütles?

Ülesanded lapsele:

1. Kuhu poole on kruusi kõrv?
2. Lao tühja ruudu sisse S-täht ja loe. Siis lao uus täht ja loe.
3. Pane käeselja peale väike paberitükk, hoiä käsi suu juures ja ütle tasakesi „B“, nii et paber ei liigu; nüüd ütle tugevasti „P“, nii et paber lendab käelt.

Mõista, mõista, mis see on?

1. Ait all, look peal?
2. Ilma tuleta põleb?
3. Hommikul sünnib, õhtul sureb?

ONU PAUL KINKIS
PEEBU LE TÜKI SEEPI.

AH, TARA!

Hillar ja Eha panid oma mängukolhoosis kartuleid maha. Nende põlluke asus jõe kaldal kahe noore haava taga. Põiki haabade vahele seadsid lapsed lati. Nii sai tara ühe hoobiga valmis.

Hobune tahtis jõe kaldal väherdada. Ta lähenes laste põllule, kikitaskõrvu ja hirnatas: „lih-ah-ah-ah, tara!“ Hobune pöördus kõrvale ja väherdas mujal.

Lehmal hakkas janu. Ta tuli tuhinal jõe poole ja tahtis juua. Laste põllu ees ta peatus. Jalad harkis, ja ammus:

„Muuh, tara!“ Lehm keeras ka kõrvale ja jõi mujal.

Põrsas tüdines õues tuhnimast. Ta lipsas lahtisest väravast välja ja vänderdas jõe äärde. Seal vahtis ta laste põllu ees, kärss püsti, ja röhkis:

„Röh-röh, tara!... Aga mina lähen ikkagi läbi.“

Põrsas läskis läbi ja tuhnis laste põllu pahupidi. Kui Hillar ja Eha seda nägid, kurtsid nad onu Juhanile:

„Põrsas ei hooli tarast ühtigi.“

„Põrsas ikka põrsas — noor ja rumal,“ vastas onu Juhan ja muheles: „Näh, tal kärsski pahateost must.“

Ülesanded lapsele:

1. Kuidas hobune hirnus?
2. Mis ütles lehm, kui ta tara nägi?
3. Kuidas siga röhkis?
4. Tee oma kätele sooja ja puhu: „hh!“
5. Puhu nüüd: „he, he!“; puhu: „ho!“; „hu!“ jne.

„Tere, tere, tedrekene!“
„Kuhu lähed, kogrekene?“
„Ma lähen parmu matusele.“
„Kes see parmu ära tappis?“

„Härg lõi hännaga,
hobu umbrauaga,
lammas labaluuga,
kits kinderkondiga.“

RÖH-RÖHI! KÖHT ON TÜHI.

JUHAN KOOLIS

Juhan tuli esimest päeva kooli. Kui kell helises ja kõik klassi läksid, pani õpetaja Juhani istuma kohe esimesse pinki. Ka kõik teised pandi istuma, ikka kaks last kõrvuti. Siis küsis õpetaja Juhani naabrilt: „Kuidas su nimi on?“

Poiss tõusis ruttu püsti, seisis sirgelt ja ütles kõva häälega: „Jüri Lepik.“

„Tubli poiss,“ kiitis õpetaja ja pöördus siis Juhani poole:

„Kuidas sinu nimi on?“

Juhan teadis küll juba, et tema nimi on Juhan Kask, aga nüüd ta ei julgenud seda öelda. Teine poiss ütles teistmoodi ja sai selle eest kiita. Juhan kahtles, siis tõusis ka püsti ja ütles kõvasti: „Juhan Lepik.“

Õpetaja vaatas teda veel kord, ei öelnud aga midagi ja hakkas teisi lapsi küsima. Ja nüüd kuulis Juhan, et igäüks ütles isemoodi nime. Ta sai aru, et oli valesti vastanud, ja hakkas nutma. Õpetaja tuli tema juurde.

„Miks sa nutad?“ küsis ta.

„Minu nimi ei olegi Juhan Lepik,“ nuuksus Juhan.

„Ütle siis nüüd, kuidas see on.“

„Juhan Kask.“

„Ära enam nuta,“ trööstis õpetaja, „ka sina oled tubli poiss.“

Ülesanded lapsele:

1. Kuidas sinu nimi on?
2. Lao tähtedest: Juhan ja Jüri tulid kooli.

Atsikene ihkab kooli,
ta ju seitsmeaastane.
Kannidest ei enam hooli,
nad ei sobi mehele.

Pliiats, vihk on Atsil juba,
tädilt sai ta ranitsa.
Nüüd on Atsil unistuseks,
et saaks isalt aabitsa.

Mõista, mõista, mis see on?

Kanda jõuad, lugeda ei jõua?

J

JUHAN ÜTLES: „JUHAN LEPIK.”

KEVAD

JUBA SULAS LUMI. TUUL TÕI SOOJA.
VÕSAS OLI VEEL KÜLM.

PÕÖSA ALL MAGAS SINILILLE PERE.
ORAV LIPPAS MÖÖDA. TA HÜÜDIS:
„KEVAD ON KÄESI!”

SINI LIL LED HÕÕRUSID UNISEID SILMI. EMA
PANI NEILE UUED SEELIKUD SELGA. AGA
JALGADEL OLİ KÜLM.

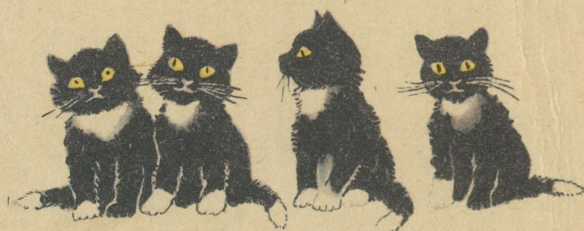
PÄIKE NÄGI SEDA. TA HAKKAS VEEL
SOOJE MINİ PAISTMA. NÜÜD OLİ SINI LIL-
LE DEL SOE.

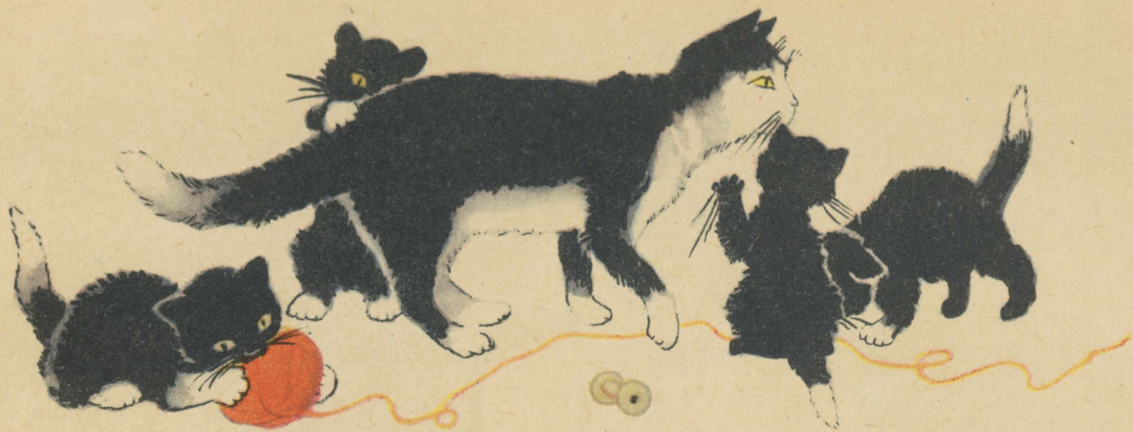

NURRI

MEIL ON KODUS KII SU. TEMA NIMI ON NURRI. EMA KUTSUB TEDA SÖÖMA JA HÜÜ AB IKKA: „NURR-NURR-NURRI!“ NURRI JOOKSEB SIIS KOHE EMA JUURDE.

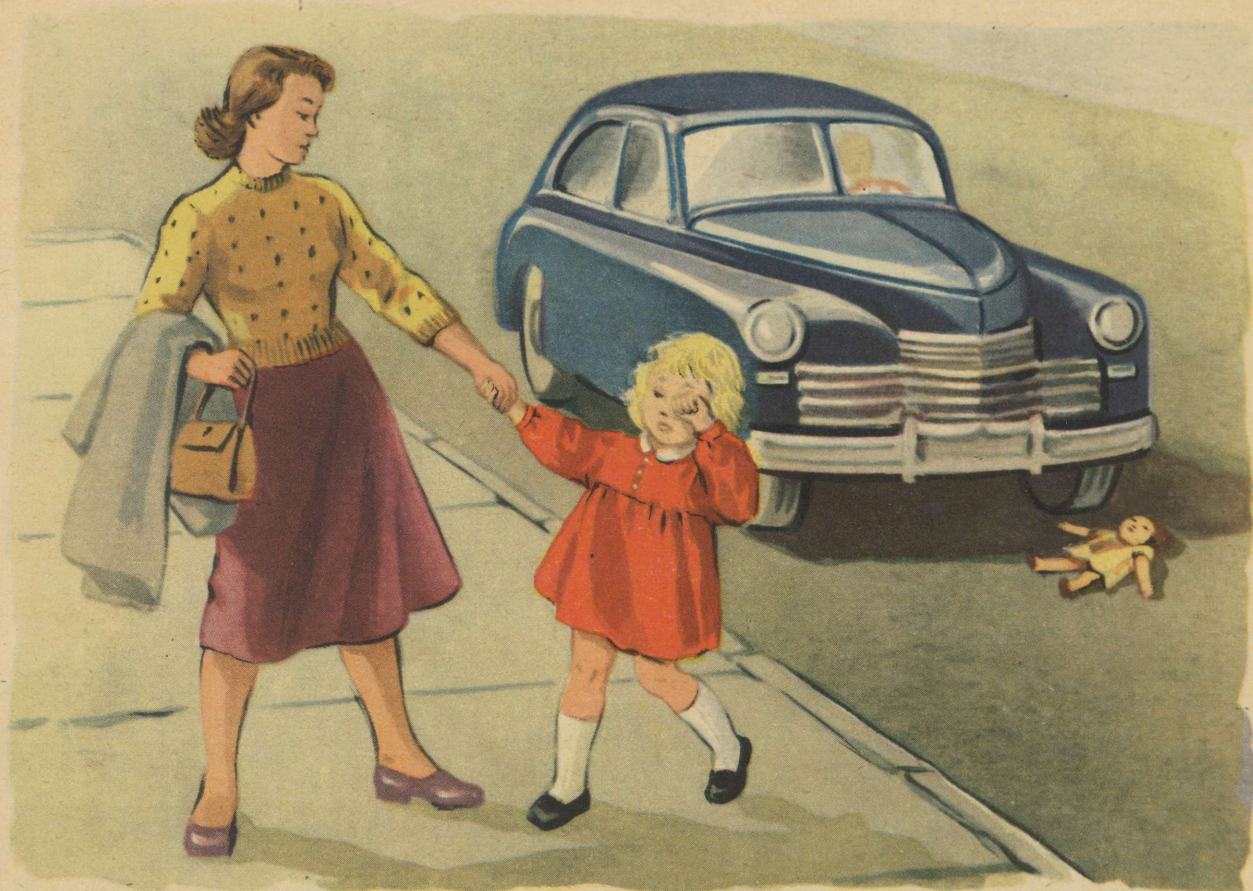
KEVADEL SÜNDISID NURRIL POJAD. KÕIK NAD ON MUSTAD, AGA SABA OTSAD ON NEIL VALGED. ÜHEL POJAL ON ÜKS ESIMENE KÄPA OTS VALGE. TEISEL ON KAKS ESIMEST KÄPPA VALGED. KOLMANDAL ON ÜKS ESIMENE JA ÜKS TAGUMINE KÄPA OTS VALGED. NELJANDAL ON AGA KÕIK KÄPAD VALGED.

KIISU POJAD MÄNGIVAD PÄEV OTSA.
VANA NURRI MÄNGIB KA NENDEGA. NAD
JOOKSEVAD, HÜPPAVAD JA RONI VAD
AIAS. KUID NIMESID NEIL TILLUKES TEL
KASSIDEL VEEL EI OLE. ANDKE HEAD NÕU,
MIS NIMED NEILE PANNA!

TAHAN ÜKSI MINNA

I

LASTE AED EI OLE GI MEIE KODUST KAUGEL. MIND VIIB SINNA VANA EMA.

ÜKS KORD TAHT SIN PÄRIS ÜKSI MINNA. VÕT SIN KAASA OMA NUKU TIIU JA LÄK SIN. SAM MU SIN ÜLE TÄNAVA, KUID SIIS NÄGIN, ET TRAMM TULEB. TAHT SIN TAGASI JOOSTA, AGA EHMATA SIN VÄGA. TAGANT SÕITIS MINU POOLE

AUTO. PIL LASIN TIIU MAHA, SURUSIN SILMAD KINNI JA PANIN JOOKSU. AUTO KRIUKSUS JA MA AVASIN UUESTI SILMAD.

II

AUTO SEISIS JUST MINU SELJA TAGA. TRAMM OLII JUBA KAUGEL. NUKK TIIU OLII TEE PEAL AUTO RATASTE VAHEL MAAS. MA HAKKASIN NUTMA. ÜKS VÕÖRAS TÄDI TÕMBAS MIND KÕNNITEELE, ISE ÜTLES: „HEA, ET AUTO PIDURDADA JÕUDIS.“ TA VÕTTIS MU NUKU AUTO SERVA ALT JA ANDIS MINU KÄTTE. NÄGIN KÜLL, TIIU PEA OLII PÄRIS MÕLKIS, ÜKS KÄSI PAISTIS NII—NII LAI JA KLEIT OLII ÜSNA PORINE. MA ÜTLESIN: „MIS HEA SEE ON, TIIU ON PUHA PURU!“ HAKKASIN VEEL ROHKEM NUTMA.

III

AUTO JUHT PISTIS PEA AKNAST VÄLJA JA ÜTLES KURJA HÄÄLEGA: „MIS SA, TUDRUK, PIRISED! KES TÄNAVAL EI OSKA KÄIA, ÄRGU TULGU ÜKSINDA AUTODE JA TRAMMIDE VAHELE SÕIDUTELE!“ JA SÕITIS ÄRA. AGA KAUGELT TULI VANAEMA. JOOKSIN TALLE VASTU, ISE KILKASIN: „TIIU KUKKUS AUTO ALLA JA LÄKS PURUKS, AGA MINA JÄIN TERVEKS“. VANAEMA SILITAS MU PEAD, NAE-RATAS KA, KUID ENDAL OLID TAL PISARAD SILMIS. EI TEA, MIS TAL VIIGA OLII?

SAATEKS

Lugemisoskuse omandamine on lapsele raske ja keeruline ülesanne. Kui palju pisaraid valati vanasti lugema õppimisel! Meie ülesandeks on teha seda tänapäeval nii, et õppimine oleks lapsele meeldivaks toiminguks. Sellest oleneb sageli lapse edaspidine huvi õpingute vastu üldse.

Lugema õppimine nõuab teatavat ettevalmistust. Lugemis- ja kirjutamisprotsess on lähedalt seotud kõnelemisega ja sel on edu ainult siis, kui lapse kõne on küllalt arenenud. Seega peab laps kõigepealt õppima korralikult, selgelt ja vabalt kõnelema.

Kõne arendamise otstarbel tuleb soodustada lapse mõteteväljendamist: vestelda temaga töö juures, jalutuskäikudel, piltide vaatamisel, vastata lapse küsimustele, lasta tal enesel jutustada, anda talle mõistatusi, õpetada lastekohaseid lühikesi luuletusi, kõnelda ise selgelt, seletada lapsele ära uute sõnade tähendused jne.

Sel eesmärgil tuleks ära kasutada aabitsas leiduvad pildid, jutud, mõistatused ja salmikessed. Ühel päeval lugeda uutest juttudest ainult üks korruga. Laste soovil võib aga korrata eelmisi, varem loetud jutte. Võib teha lapsele ettepaneku, et ta mõnda varem loetud juttu ise jutustaks. Soovitav on ka jutte, mis seda võimaldavad, lasta dramatiseeritult mängida.

Uue jutu ettelugemisele peab järgnema kõrvaloleva lehekülje pildi vaatlemine. Seejuures lasta lapsel rääkida, mida ta pildil näeb, mis seal tehakse jne.

Kui lapsed oskavad oma mõtteid sõnades väljendada ja neil tekib lugemise vastu huvi, tuleb teha algust tähtede õpetamisega. Normaalselt tekib lugemishuvi 5—6-aastaste juures. Liiga varane lugema õpetamine ei ole lapse arenemisele kasulik. Varem hakkavad lugemisest huvituma üksikud või kõige nooremad lapsed perekonnas, kellel puuduvad omavanused mängukaaslased. Nähes, et kõik täiskasvanud ja vane-

mad vennad-õed loevad, hakkavad nemadki igavusest lugema. Neil lastel jääb liiga lühikeseks nende arenemisele nii vajalik mänguiga ja nad muutuvad varaküpseiks ning liiga tõsiseiks. Siin oleks vanemate kohus muretseda lastele omavanuseid mängukaaslasi.

Täiesti lubamatu ja väär on lapsi varakult lugema sundida.

Lugema õpetamise käik.

A. Hääliku analüüs.

Iga täht on vastava hääliku nähtavaks märgiks. Tähte me näeme, häälikut kuuleme. Enne kui asuda tähtede tundmaõppimisele, peavad lapsed tundma häälikuid, neid kõnes kuulma ja sõnas eraldada suutma. Käesolevas raamatus esineb juttudes sageli mõni häälik sõna, näiteks esimeses jutus ühehäälikuline hüüdsõna «Uu!», teises «Aa!» jne. Samuti algavad juttudes tegelaste nimed vastava häälikuga, neid häälikuid esineb rohkesti ka sõna keskel ja lõpul.

Selleks et õpetada last sõnas häälikuid kuulma ja eraldama, on vajalik teha järgmist.

1. Arendada lastes oskust tähelepanelikult kuulata. Selleks mängida näiteks «Pimesikku»; otsida peidetud eset laulu tugevuse järgi; sulgeda silmad, kuulata ja öelda, mida kuuldi jne.
2. Lugeda aabitsast esimesi jutte ilmekalt, aeglases tempos (eriti aeglase mõttekäiguga lapsele), et laps suudaks jälgida jutu sündmustikku.
3. Hääldada sõnu, milles läbivõetav häälik on eriti selgelt kuulda. Esialgu võib neid sõnu ja silpe vajaduse korral isegi liialdatult venitada, näit. tuu-ul, Uuu-no jne., et lapse harjumatu kõrv häälikut kuuleks.
4. Vaadelda kõneorganite (huulte ja keele) asendit ja seisu hääldamisel. Lasta lap-

sel peeglist vaadata oma ja ema suu seisu vastava hääliku hääldamisel; võrrelda suu seisu käesoleva ja varem läbi võetud hääliku vahel, näit. u-d a-ga. U hääldamisel on huuled torus, huulte vahel olev ava on väike ja ümar nagu hernes, a puhul on keel jõudeasendis, ava on suur, e puhul moodustavad huuled kitsa pilu, huulenurgad on tõmbunud tahapoole, m puhul on huuled tugevasti kokku surutud ja õhk ning hääled tulevad läbi nina. Lasta lapsel nina kinni hoida ja katsetada, kas ta saab siis m öelda. Võrrelda m- ja n-hääliku hääldamise erinevust.

On häälikuid, mis valmistavad mõnele lapsele raskusi (s, k, r). Niisugusel korral tuleb laste tähelepanu juhtida eriti kõneorganite asetusele. Näiteks s-i hääldamisvea puhul seletada ja näidata, et hambad tuleb hoida koos, keele tipp suunata hammaste poole, kuid mitte päris hammaste vastu jne.

Kui vanemad ei tule ise hääldamise parandamisega toime, on soovitatav juba eelkoolieas pöörduda logopeedi poole.

Häälikute eraldamiseks sõnas võib mängida mõistatusmängu, kus vaheldumisi arvatakse suu seisu järgi, mis häälikut teine tahab öelda. Sel teel saab laps aru, et sõna tekitamiseks on vajalik rakendada tööle huuled ja keel ning teha häält.

5. Helitute kaashäälikute (k, p, t, g, b, d) käsitlemisel on soovitatav lasta hääldada sõnu, kus need häälikud esinevad sõna lõpul, näit. k sõnades kukk, lukk, sukk või kahesilbilistes sõnades täishääliku ees, näit. nuga, siga, tibu jne.
6. Kui lapse kõrv on juba harjunud kuulama häälikuid, neid sõnades tundma ja kõiki täis- ning mõningaid kaashäälikuid (s, r, l, m) eristama, võib talle esitada sõnu, kus tuleb määrata, kas mingi häälik esineb sõna algul, keskel või lõpul. Esialgu hoiduda helituist kaashäälikuist (k, p, t, g, d, b, h, s), mida laps raskesti eristab (eriti h-d!). Näiteks ütlevad lapsed sõna hiir, hani puhul enamasti, et sõna algab i-ga või a-ga.

Häälikute tundmaõppimiseks sobib mängida mitmesuguseid mängu, nagu üldtuntud mängu «Täidan, täidan laeva». Esialgu olgu mängureegel selline, et öeldud sõnas peab vastav häälik kuskil esinema. Hääliku asukohta ei analüüsita eespool mainitud põhjusel.

Häälikute tutvustamiseks leidub aabitsas igal leheküljel küllaldaselt materjali.

Jutu esitamise järel juhitakse kõigepealt laste tähelepanu jutu sisule ja vesteldakse sellest, siis vastavale häälikule. Edasi leitakse jutust nimetatud häälikuga sõnu ja lahendatakse samal leheküljel antud mõistatusi, mille vastus algab tavaliselt läbi võetava häälikuga. Viimasele juhitakse laste tähelepanu. Palju vastava häälikuga sõnu sisaldavad samal leheküljel olevad salmikeseid.

B. L u g e m a õ p e t a m i n e.

Kui laps juba eristab sõnas häälikuid, võib hakata lugema jutte, mille juures oleval pildil on ka juba täht. Pärast jutu lugemist tutvustada last uue tähega, lasta tal lugeda pildi all olevat teksti ja teha vasakpoolsel leheküljel märgitud ülesanded.

Mõnel juhul on aabitsas antud pildid «peitepildina», kus lapsel tuleb leida tähekuule sarnanev ese, näiteks A puhul aida ots, U puhul hobuseraud jne.

Lugemisel tuleb tähti hääldada nii, nagu neid sõnas hääldatakse, mitte kasutada tähe nimesid es, em, pe, mis teeb lugemise raskeks, sest laps ei saa aru, miks el, i, en, de ei loeta «elinde», vaid «lind».

Helitute häälikute puhul tuleb lapsevanemal meeles pidada, et neid tähti üksikult ei loeta, (välja arvatud sõna lõpul), vaid vaadatakse kohe, milline täht järgneb ning hääldatakse kaht häälikut korraga. Näiteks, kui p järel on e, siis loetakse pe, kui o, siis po jne. Lasta lastel hoolega kuulata ja jälgida hoolega suu seisu, kui helitud häälikud esinevad sõna lõpul, näiteks lipp, lind, sukk jne.

Juba pärast paari tähega tutvumist tuleb lastele selgitada lugemise põhimõtet, et tähti ei loeta ühekaupa, vaid kokku järgmise tähega. Selle näitamiseks tuleb algul hääldada üht häälikut nii pikalt ja venitades, kuni lapse silm jõuab haarata järgmise tähe, siis seada suu järgmise hääliku seisu ja lugeda järgmist tähte vahepeal häält katkestamata (lapsele on arusaadavam, kui öelda «ilma vaheta»).

Kui laps on õppinud kaht-kolme tähte seotult hääldama (üksiku silbi kaupa lugema), ja on seega kätte saanud lugemise esimese tehnilise võtte, tuleb õpetada teda lugema silpide kaupa: laps vaatab vaikselt ära silbi, hääldab selle kohe, edasi vaatab järgmise silbi ja ütleb selle. Nii õpib lapse silm haarama kogu sõna ja mõistma loetut.

Seevastu pikemaid sõnu tähtaaval venitades on laps viimase tähe juurde jõudes juba unustanud esimesed ega tea, mida ta luges. Niiviisi lugema õppinud lapsed eksivad lugemisel ka hiljem ja teevad eriti rohkesti vigu õigekirjas.

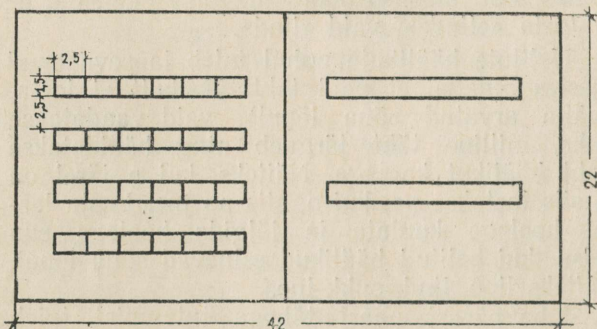
Lugema õpetamisel tuleb algusest peale jälgida, et laps ei loeks mehaaniliselt ega ütleks sõnu huupi. Sellepärast on otstarbekas loetu põhjal vestelda ja esitada küsimusi sisu kohta.

Lugemine on keeruline toiming. Laps loeb esialgu aeglaselt, pikkamööda. Teda ei tohi lugemisel kiirustada, veel vähem talle ette öelda.

Liikuva aabitsa kasutamine.

Liikuv aabits on lugema õpetamisel tähtis vahend. Tähtedest sõnu ladudes õpib laps suhteliselt kergesti sõnas häälikuid eraldama ning lugema.

Aabitsale lisatud tähetabelitest lõigatakse lahti vaid need tähed, millega on juba tutvutud. Laps võib need tähed (iga tähte on mitu) joont mööda ise lahti lõigata ja paigutada need selleks otstarbeks valmistatud või ostetud liikuva aabitsa kaante vahele. Kaaned valmistada kartongist (paksemast lauapaberist), mõõtmetega umbes 42—22 cm. Vasakpoolsele siseküljele õmmelda pesupaelast või kartongist 4 umbes 1—1,5 cm laiust riba. Ribad asetada nii, et tekiks 23 tähetaskukest.

Liikuva aabitsa kaante joonis.

Ribad võib õmblusmasinaga vastavalt tähtede laiusele kinni õmmelda. Parempoolsele sisekaanele õmmelda 2—3 rida ilma taskuteta. Sinna laotakse sõnu. Kaane pealmist külge kaudu lastakse laps ise.

Õpitud tähed paigutab laps taskutesse nende tutvumise järjekorras, näit. A-d esimesse, I-d teise taskukesse jne. Iga taskukese peale või kohale joonistada vastav täht.

Liikuva aabitsaga tegeldes võib kasutada järgmisi tööviise.

1. Pärast vastava jutu lugemist aabitsast ütleb täiskasvanu jutus esinenud l ä b i v ö e t u d t ä h t e d e s t koosneva sõna ja laps laob selle. Lisaks võib anda ka teisi sõnu. Sellist tööviisi kasutatakse sageli õppimise algperioodil, kui laps tunneb väheseid tähti ja sõnade ladumise võimalused on piiratud.

2. Täiskasvanu laob poole sõnast, esialgu sõna esimese silbi, laps laob ülejäänud. Näit. AI-NO, AI-ME. Hiljem võib lasta sõnu moodustada antud lõputähele või silbile. Näit. annab täiskasvanu NÄ, laps laob: MINA, SINA, VANA jne.

3. Laotud sõnas lasta asendada üks täht teisega, et saada uus sõna. Näiteks laduda sõna LAPP ja lugeda; asendada A I-ga, lugeda; siis E-ga jne.

4. Hiljem, kui on rohkem tähti läbi võetud, koostab laps sõnu vabalt. Sõnade ladumisel tuleb hoolega jälgida, et laps laoks sõnu õigesti. Vastasel korral võib vale sõnakuju mällu sööbida. On soovitatav enne sõna ladumist läbi arutada, millistest tähtedest antud sõna koosneb. Esialgu valida lihtsaid, 2—4 tähest koosnevat sõnu loetud jutust ja sooritada aabitsas märgitud ülesanded. Hiljem võib juhtida laste tähelepanu lühikese ja pika hääliku, nõrga ja tugeva kaashääliku hääldamise ja kirjutamise erinevustele. Võrreldes sõnade hääldamist, näidata ja rõhutada, et ühes sõnas kõlab teatud häälik lühidalt, teises pikalt, ühes tugevalt — teises nõrgalt, ja seletada, missugused tähed tuleb sel või teisel korral asetada. Näitlikult selgitada, et eksimisel võib sõna hoopis teise tähenduse saada. Näit. king — kink, saabas — sabas jne.

Liikuva aabitsa kõrval võib vahelduseks edukalt kasutada müügil olevaid tähekuubikuid. Töö liikuva aabitsaga ja tähekuubikutega pakub lastele suurt huvi ja on üheks tõhusamaks lugema õppimise vahendiks, sest laps töötab kogu aeg aktiivselt kaasa. Ta peab tähelepanelikult kuulama, eraldama antud sõnast iäriekorras tähti, liitma need taas sõnaks ja pidevalt ise mõtlema.

Seejuures ei tohi unustada ka töö kasvatustlikku väärtust. Siin on õige aeg õpetada last rahulikult töötama (mitte rabelema), pärast ladumist iga tähte oma taskukesse asetama, samuti kõiki teisi töövahendeid (aabitsad, vihkud, pliiatsid jne.) korralikult nendele määratud kohale tagasi panema.

Kirjaõpetamise eeltööst.

Juba eelkoolieas hakkavad lapsed kasutama pliiatsit, seega algab juba selles eas kirjutamise ettevalmistus.

Laste käekiri koolis oleneb: 1) hästi arenenud käe- ja sõrmelihasteist; 2) õigesti valitud kirjutamisvahendist; 3) õigest pliiatsi ja sullepea hoiust.

Eelkoolieas on lapse käe- ja sõrmelihased alles arenemata ja nõrgad. Nende arendamiseks lastagu sobival juhul teha mitmesuguseid liigutusi õlast, küünarnukist ja randmest. Näiteks võib lapsel lasta: a) matkida kätega linnulendu, veduri hoobade ja tuuleveski tiibade liikumist

jne.; b) joonistada suurelt kepiga liivale või lumele; pliiatsiga või pintsliga suurele pakki-mispaberile; c) kerida lõnga, kühveldada lund jne.

Randme- ja sõrmelihaste arendamiseks lasta võimalikult sageli teha mitmesugust käsitööd; voolida savist, plastiliinist, lõigata kääridega paberist kujundeid välja ja kleepida neist pildialbumeid. Samal eesmärgil lastagu värvipliiatsite ja värvidega joonistada. Värvidest sobivad eelkooliealistele guaššvärvid paremini kui vesivärvid, sest need katavad pinda ühtlasemalt ja üht värvi saab teisega katta, seega ebaõnnestunud tööd parandada.

Käesoleva aabitsa lisas on antud mõningaid töönaidiseid käe- ja sõrmelihaste arendamiseks. (Vt. lisad I—VI.)

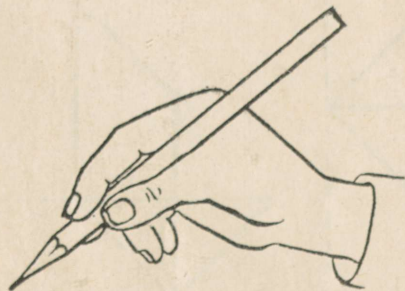
Juba eelkoolieas hakkab lapsi väga huvitama kirjutamine. Tutvudes suurte trükitähtedega võib lasta lapsel neid tumeda värvipliiatsi või ka pehme musta pliiatsiga kirjutada, kuid mitte üle 1—2 rea korraga. Kirjutada võib joonteta või ühejoonelisse vihikusse. Joonteta paberile kirjutamine arendab laste silmamõõtu.

Kui enamik tähti on läbi võetud, võivad lapsed kirjutada trükitähtedega ka oma nime või aabitsas pildi all olevat teksti. Kirjutatule võivad nad juurde joonistada pildi jne.

Trükitähti õpetatagu kirjutama võimalikult ühe katkestamata joonega, näiteks M-tähte lasta tõmmata vasakult alt üles, siis viltu parema käe poole alla, üles ning jällegi alla. L-tähe puhul lasta tõmmata otse ülevalt alla ja kohe, ilma joont katkestamata lühem joon paremale jne.

Joonistamisest ja trükitähtede kirjutamisest on koolitööks ettevalmistamise seisukohalt kasu vaid sel juhul, kui lapsed omandavad õiged pliiatsi käsitlemise võtted. Kahjuks neid tavaliselt ei tunta ja koolis on õpetajail ümberõpetamisega väga suuri raskusi. Enamus lapsi hoiab pliiatsit ja hiljem ka sullepead kramplikult «konksus» nimetissõrmega.

Õige kirjutamisviisi omandamine nõuab kõigepealt vastavaid tingimusi.

Õige pliiatsihoid.

1. Ei ole õige seisukoht, et väikesele lapsele sobivad täiskasvanutele kõlbmatuks muutunud lühikesed pliiatsijupid. Selliste vahenditega omandab laps tingimata väär pliiatsihoiu.

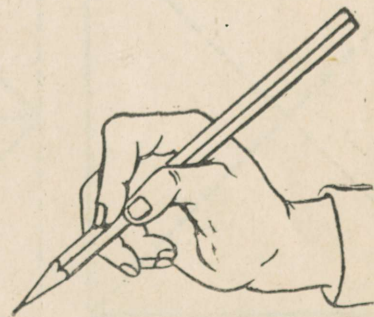
Lapsele antavad pliiatsid peavad olema sedavõrd pikad, et laps saab neid õigesti käes hoida. Ärgu kasutatagu liiga peeni pliiatseid. Eelkoolieas on soovitatav tarvitada värvilisi pliiatseid, ent ka tavalist musta, millest on sobivaim hästi pehme joonistamispliiats (2M), mis tavalise surve juures jätab küllalt tugeva selge joone. Eriti kahjulikult mõjuvad käehoiule kõvad ja nürid pliiatsid. Pliiatsid olgu enne laste kätte andmist hoolikalt teritatud. Lastele tuleb selgitada, et nüri pliiatsiga ei joonistata ega kirjutata. Vajaduse korral pöörduvad lapsed kohe täiskasvanu poole, sest eelkooliealised ei tule teritamiseks veel ise toime. Ei või lubada ka pliiatsi suhupistmist ega närimist.

2. Lapsele tuleb näidata, esimesest korrast peale pidevalt jälgida ning meelde tuletada, kuidas pliiatsit käes hoida. Tuleb seletada ja näidata, et pliiats surutakse pöidla abil keskmise sõrme küüne ääre vastu. Esimene sõrm langeb pliiatsile ülalt vabalt kaares, umbes 1 cm pliiatsi teritatud otsast eemal, mitte liigselt sirutatult ega ka liiga kõverdatult. (Vt. pilti õigest ja väärast pliiatsihoiust). Kui sõrmed on liiga kõveras või välja sirutatud, ei saa jooni (eriti ümaraid) pingul käerandme tõttu vabalt kuiundada. Joonistamine ja hiljem ka kirjutamine toimub kange käega. Seetõttu kipuvadki lapsed joonistamisel paberit keerama.

Kirja elementide juurde jõudes tuleb seletada, et kirjutava käe peopesa peab olema suunatud allapoole, lastele seletada, et käsi olgu «kummuli».

3. Kirjaharjutuste tegemisel näidata, et pliiatsi ülemine ots peab olema suunatud kirjutaja paremasse õlga, mitte õlast mööda.

4. Joonistamisel ja kirjutamisel jälgida, et loomuliku valguse korral langeks see vasakult poolt, elektrivalguse korral ülalt vihikule.

Väär pliiatsihoid.

5. Tuleb jälgida ka lapse kehaasendit. See peab olema niisugune, mis ei kahjusta nägemist ega rühti. Sel eesmärgil õpetada last:

- otse istuma, kusjuures mõlemad õlad on laua äärest ühekaugusel;
- mitte toetuma rinnaga laua äärele. Laua ääre ja keha vahele peab jääma umbes 5 cm laiune vahe (laps võib oma kehahoidu ise kontrollida nii, et paneb peopesa vastu rindu ja laseb teise käe vabalt keha ja laua ääre vahelt läbi libiseda);
- pead otse hoidma. Pead kallutatakse kaelast vaid niipalju ette, et näha laual olevat paberit. Silmade kaugus kirjutuspinnast on umbes 25 cm;
- jalgu paralleelselt keha laiuselt täie tallega põrandale toetama;
- küünarnukke mitte lauale toetama. Need ulatugu 5—7 cm võrra üle laua ääre. Jälgida, et laps ei ajaks küünarnukke

kehast kaugele. Küünarnuki kaugus rinnakorvist olgu 5—8 cm, mitte üle.

Kui lapsi järjekindlalt õpetatakse reeglilikohaselt istuma, pliiatsit õigesti kasutama ja hoolitsetakse sobivate töövahendite olemasolu eest, omandavad lapsed kirjutamiseks vajalikud võimed ja oskused ning tulevad hiljem koolis sulle ja tindiga kirjutamisega hästi toime.

Tindiga kirjutamine jäetagu kooli ülesandeks.

Lugema ja kirjutama õpetamisel on oluline äratada ja säilitada lastes selle tegevuse vastu huvi. Seepärast ei tohiks käesolev aabits muutuda lapsele õpikuks, vaid peaks olema pigem pildi- ja mänguraamat. Seda tuleb kasutada ainult siis, kui laps on raamatust huvitatud.

Õigesti on töö korraldatud siis, kui laps aabitsa ise üles otsib ja palub: «Ema, loe veel seda juttu! Loe seda mõistatust ka siit alt! Ütle mulle üks sõna, ma laon selle tähtedest!»

M. TERRI

TOOJUHISEID

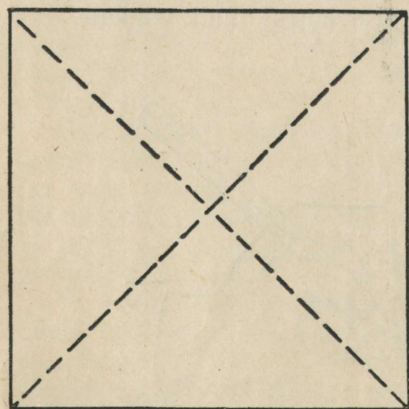
Laeva voltimine.

1. Ruudukujuline paber voltida diagonaalis pooleks, algul ühtpidi, siis lahti võtta ja teistpidi (vt. joonis nr. 1).

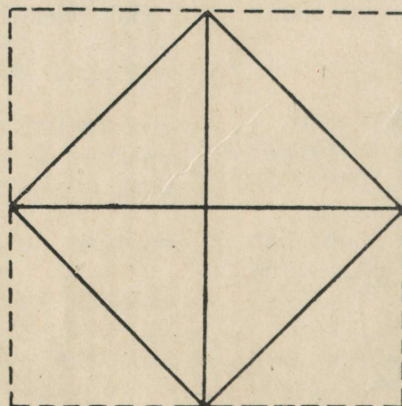
2. Volditud paber võtta lahti ja voltida teisele poole nurgad keskele kokku nagu ümbrikul (vt. joonis nr. 2).

3. Keerata lahtised otsad vastu lauda ja voltida veel kord ümbrikuks.

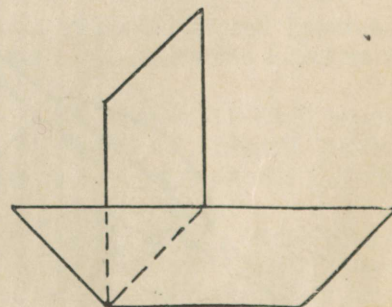
4. Võtta täiesti lahti. Asetada lauale nii, et nurgad jäävad allapoole. Hoida kahest vastastisest nurgast kinni ja vajutada sõrmega ruut diagonaalis pooleks. Kaks välimist nurka vajutada teineteise peale nii, et need moodustavad paadi ühe otsa, kolmas nurk jääb purjeks (vt. joonis nr. 3).

Joon. 1.

Joon. 2.

Joon. 3.

Tahvel VI.

Kingitusi perekonnaliikmetele sünnipäevaks või teisteks tähtpäevadeks.

Lasta lapsel endal valmistada isale, emale, vanaisale, vanaemale, õele või vennale kingitusi.

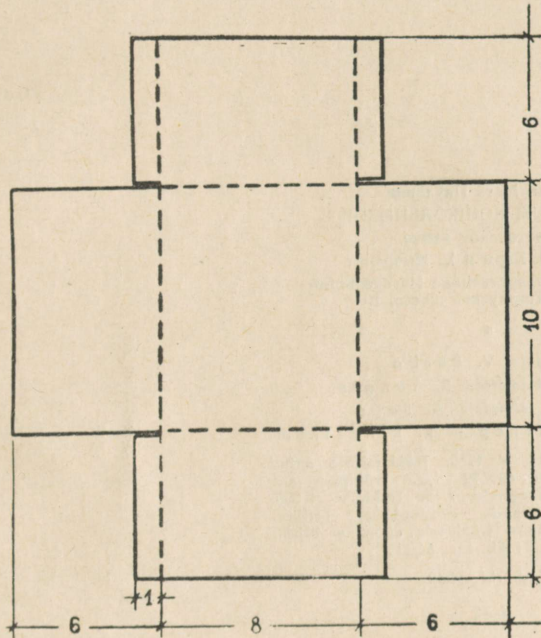
Paksemast riidest tolmulapikesed lõigaku täiskasvanu, traageldagu ääred ja andku lapp lapsele kaunistamiseks.

Lugemismärk, kammitasku ja prillitoos tuleb vanemal välja lõigata kartongist (kergest pa-

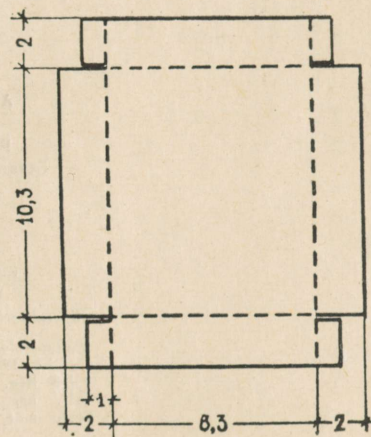
pist) ja anda lapsele kaunistamiseks. Kammitasku ja prillitoosi äärtele teha enne augud valmis, seejärel anda lapsele õmblemiseks. Kaunistada võib värvidega või värvilisest paberist väljalõigatud kujunditega.

Lõngakera aluse lõikab täiskasvanu papist välja. Lapse ülesandeks jääb pea ja tuhlite värvimine.

Nööbi- ja niidikarbi võib valmistada kartongist. Eraldi punuda värvilisest paberist kaane suurune osa ja see peale kleepida.

Karbi lõige.

Karbi kaane lõige.

Терри, Мета Пауловна
АЗБУКА ДЛЯ ДОШКОЛЬНИКОВ
На эстонском языке
Рисунки Л. Хярм и Х. Имерюют
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

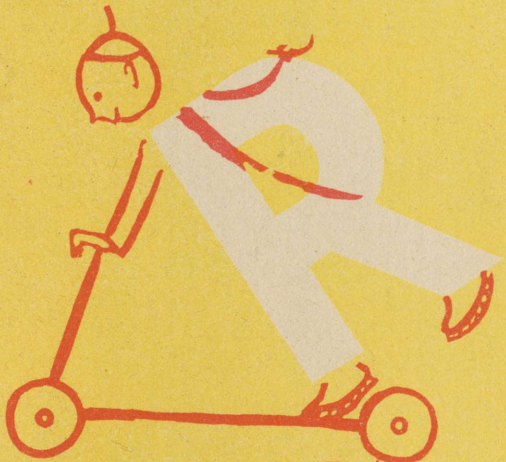
*

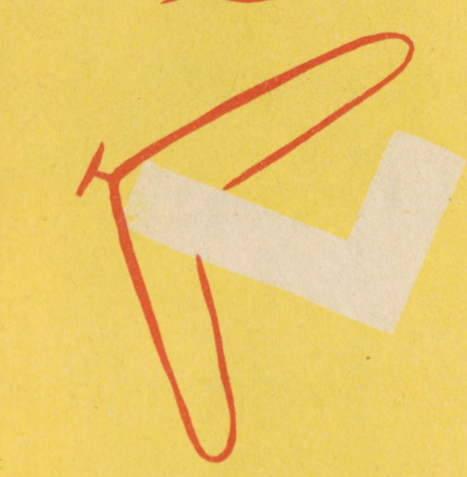
Toimetaja V. Parbo
Kunstile toimetaja R. Tungla
Tehniline toimetaja A. Sepp
Korrektorid E. Laanep ja R. Lindström
Ladumisele antud 22. V 1958. Trükkimisele antud
13. XI 1958. Paber 60×92, 1/8. Trükipoognaid
9+8 lisa. Arvutuspoognaid 7,13. Trükiarv 30 000.
Tell. nr. 625. Trükikoda «Oktoober», Tallinn,
Tartu mnt. 49. Kõitnud trükikoda «Punane Täht»,
Tallinn, Pikk tn. 54/58.

Hind rbl. 4.40

6-5

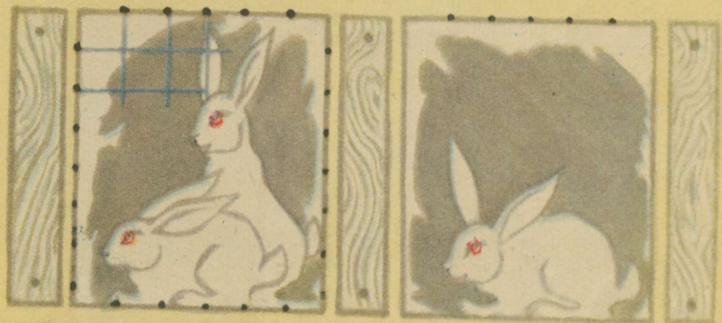
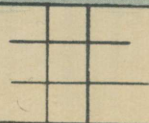
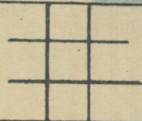
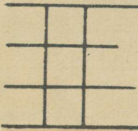
ARH (R)
B-1866

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00445728 1

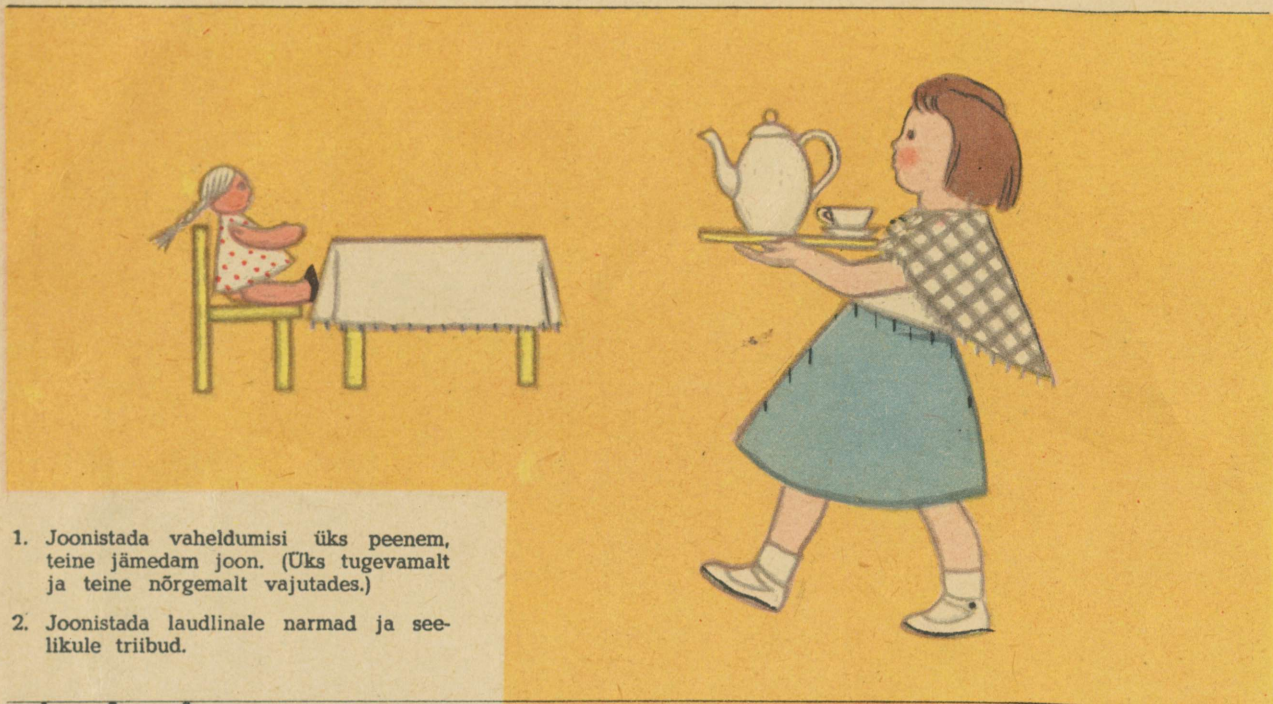

1. Tõmmata punase värvipliatsiga ülemiste joonte vahele püstjooned. Silmas pidada joonte vahet, mis on ligikaudu lapse sõrme laiune.
2. Joonistada suuremale poisile samasugune kampsun, nagu on väiksemal.

1. Jätkata ruudustiku joonistamist kuni rea lõpuni.
2. Joonistada küüliku puurile võrk.
3. Lõpetada tütarlapse kleidimuster.

TAHVEL II

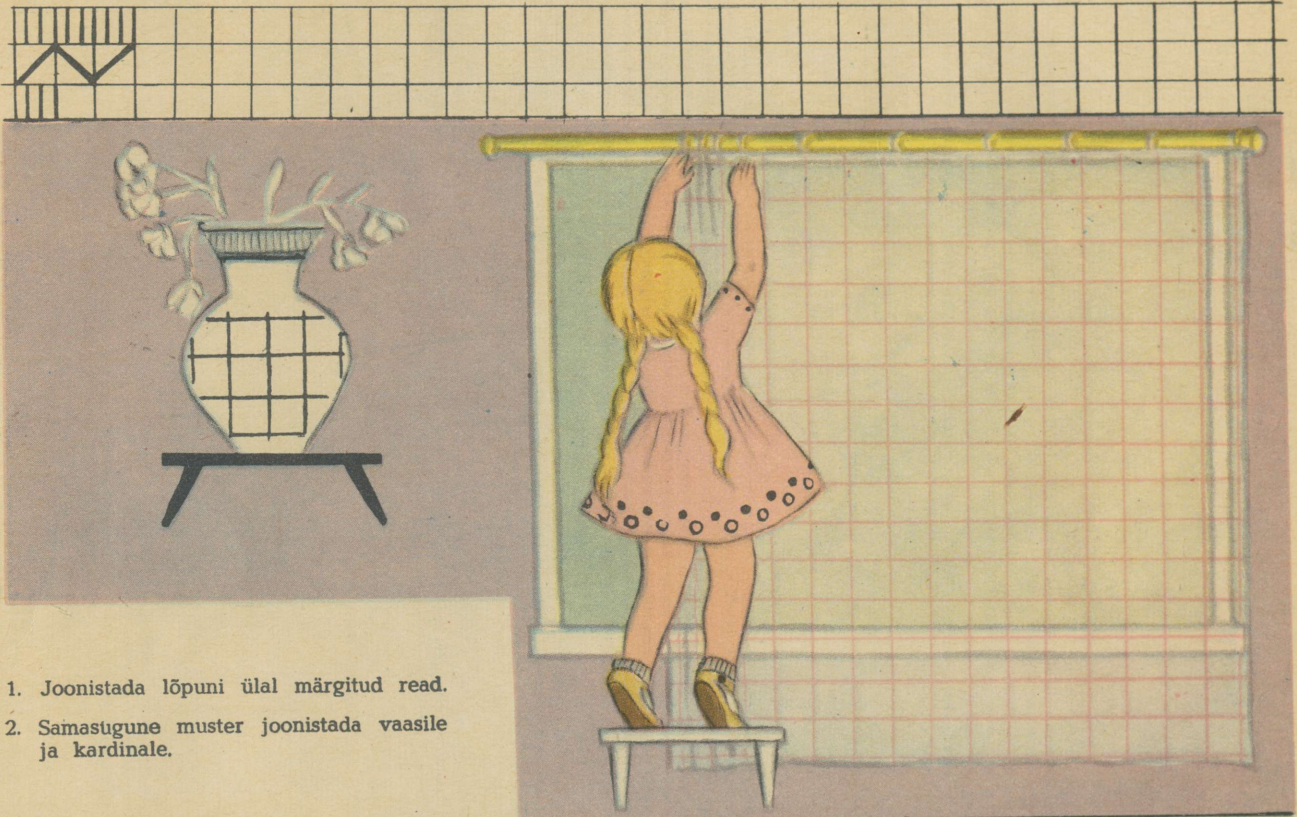

1. Joonistada vaheldumisi üks peenem, teine jämedam joon. (Üks tugevamalt ja teine nõrgemalt vajutades.)
2. Joonistada laudlinale narmad ja see-likule triibud.

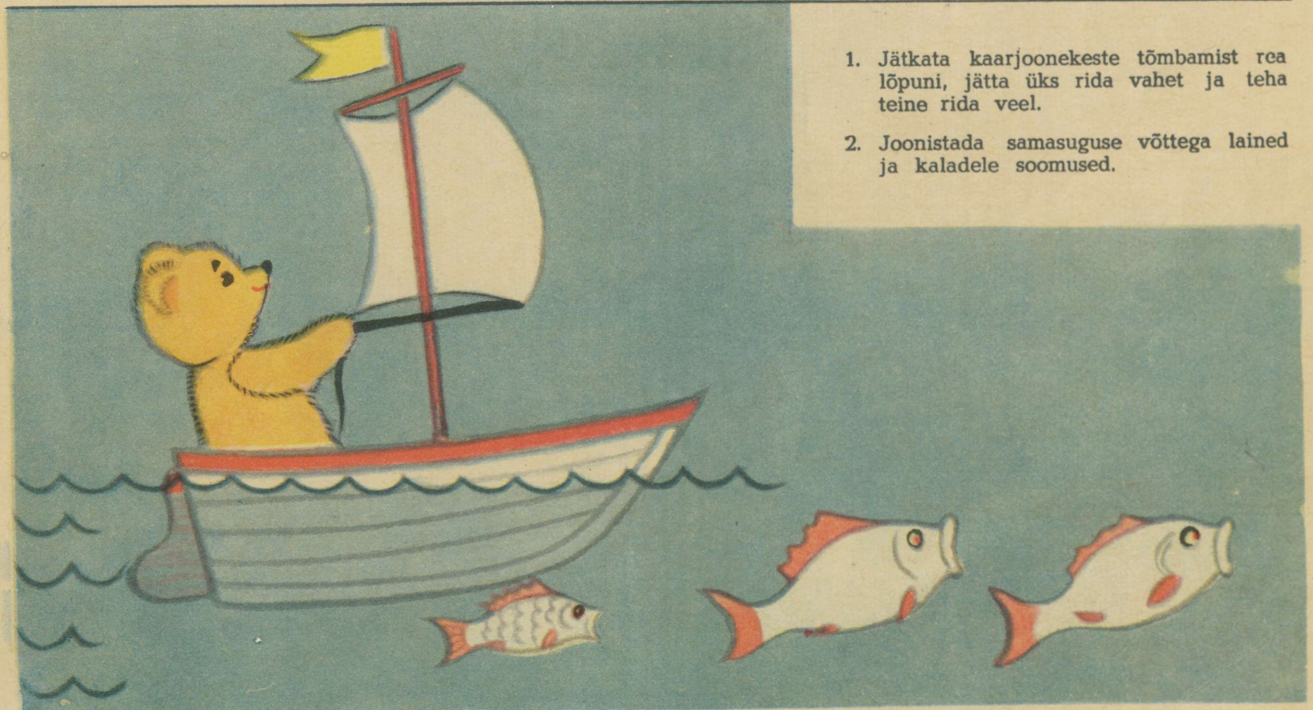

1. Jätkata siksak joont ilma pliatsit paberilt eemaldamata.
2. Joonistada samasugused sakid aiale ja koerakuudi katusele.

TAHVEL III

1. Joonistada lõpuni ülal märgitud read.
2. Samasugune muster joonistada vaasile ja kardinale.

1. Jätkata kaarjoonekeste tõmbamist rea lõpuni, jätta üks rida vahet ja teha teine rida veel.
2. Joonistada samasuguse võttega lained ja kaladele soomused.

TAHVEL IV

1. Jälgida, et laps pallide joonistamisel alustaks ringi punktiga märgitud kohast kaarega üles vasakule. Pall peab olema nii suur, et puudutab kõiki ruudu külgi.

2. Kaunistada klouni riided ringidega, kasutades eelmise ülesande võtet.

1. Joonistada üks rida ovaale (ploome), teine ringe (õunu) eelmisel pildil antud juhiste kohaselt.

2. Joonistada puule ploome ja korvi õunu ning värvida puu lehestik roheliseks.

B-1866

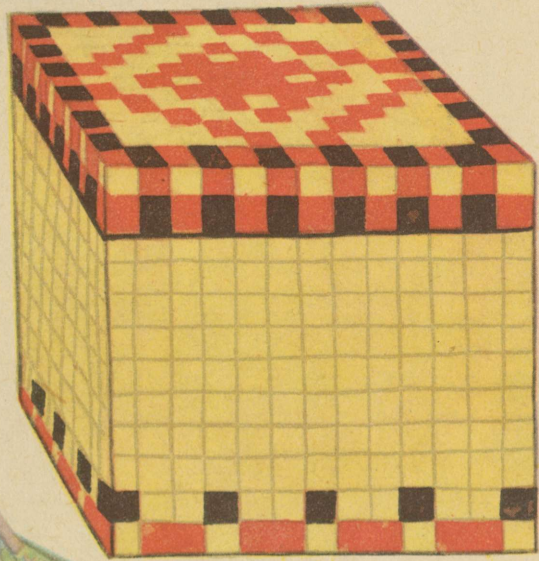
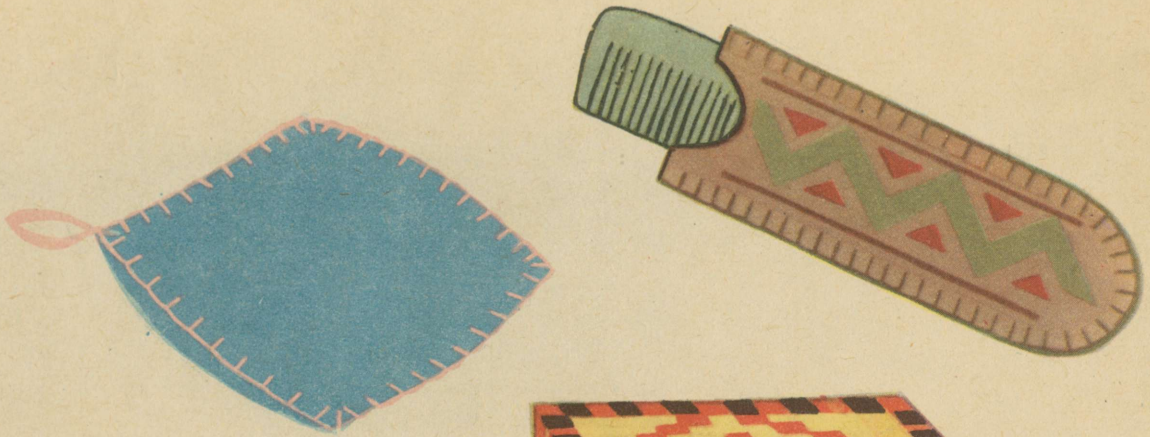
Arh. eks.

Kaunistada nuku riided näidise eeskujul ja lõigata välja.

B - 1866

Arh. eks.

TAHVEL VI

A	A	A	A	A	I	I
I	I	U	U	U	U	L
L	L	L	N	N	N	N
E	E	E	E	M	M	M
M	O	O	O	O	Õ	Õ
Õ	S	S	S	S	R	R

R	R	B	B	B	Ä	Ä
Ä	D	D	D	V	V	V
V	G	G	G	T	T	T
T	K	K	K	K	Ü	Ü
Ü	Ö	Ö	Ö	P	P	P
P	H	H	H	J	J	J